PAŃSTWOWE GIMNAZJUM I.
TYPU KLASYCZNEGO DAWNEGO
IM. WINCENTEGO POLA
W TARNOPOLU.

Sprawozdanie

DYREKCJI ZA ROK SZKOLNY
1931/32.

NAKŁADEM WŁASNYM.

TARNOPOL 1932.
Z DRUKARNI M. KAHANEGO W TARNOPOLU.

PAŃSTWOWE GIMNAZJUM I.

TYPU KLASYCZNEGO DAWNEGO

IM. WINCENTEGO POLA

W TARNOPOLU.

Sprawozdanie

DYREKCJI ZA ROK SZKOLNY

1931/32.

NAKŁADEM WŁASNYM.

TARNOPOL 1932.

Z DRUKARNI M. KAHANEGO W TARNOPOLU.

1. Skład Grona Nauczycielskiego

w roku szkolnym 1931/32.

A. Dyrektor.

1. **Pytel Dominik,** dyrektor, opiekun Drużyny harcerskiej do dnia 31 marca 1932 r., uczył języka greckiego w kl. VII_5, tyg. godz. 5.

B. Nauczyciele etatowi.

2. **Graubart Ozjasz,** profesor, opiekun klasy V, zawiadowca gabinetu fizykalnego i pracowni fizykalnej, prowadził Uczniowską Kasę Oszczędności, uczył matematyki w kl. III_3, IV_3, V_3, VI_2, VII_2, VIII_2, fizyki w kl. $VIII_{3-|-1}$, tyg. godz. 19.

3. **Kosiak Marjan,** profesor, opiekun klasy II, prefekt Bursy Polskiej im. Maurycego Maciszewskiego, opiekun Kółka filologicznego, uczył jęz. łacińskiego w kl. II_4, jęz. greckiego w kl. IV_5, VI_5, VIII_4, tyg. godz. 18.

4. **Lercher Ferdynand,** nauczyciel stały, opiekun klasy VI, zawiadowca Bibljoteki nauczycielskiej i Zbiorów do nauki historji i geografji, prowadził Czytelnię uczniów i Samorząd szkolny, kierował praktyką przedegzaminową kandydatów na nauczycieli historji w szkołach średnich, uczył języka polskiego w kl. II_4, historji w kl. IV_3, V_3, VI_3, VII_3, VIII_3, geografji w klasie IV_2, V_2, tyg. godz. 23.

5. **Mosler Józef,** profesor, opiekun klasy VIII, zawiadowca Bibljoteki niemieckiej uczniów, uczył języka niemieckiego w klasie III_4, IV_4, V_4, VI_3, VII_3, VIII_3, tyg. godz. 21.

6. **Inż. Syrek Jan,** nauczyciel stały, pomocnik dyrektora w czynnościach kancelaryjnych, opiekun Kółka szkolnego L. O. P. P. i Kółka Turystyczno-Krajoznawczego, zawiadowca gabinetu przyrodniczego i pracowni biologicznej, kierował praktyką przedegzaminową kandydatów na nauczycieli przyrodoznawstwa w szkołach średnich, uczył matematyki w kl. I_4, II_3, przyrodoznawstwa w kl. I_2, II_2, $III_{5\cdot|-2}$, VI_4, tyg. godz. 22.

7. **Szewczyk Piotr,** nauczyciel stały, opiekun klasy III, uczył języka łacińskiego w kl. I_5, III_4, VIII_4, języka greckiego w kl. V_5, tyg. godz. 18.

8. **Szmilewski Antoni,** nauczyciel stały, opiekun Kółka sportowego młodzieży, zawiadowca Zbiorów do nauki wychowa-

nia fizycznego, prowadził do dnia 31 marca 1932 r. ćwiczenia cielesne w kl. I_3, II_3, III_3, IV_3, V_3, VI_3, VII_3, VIII_3, tyg. godz. 24.

9. **Ks. Urba Marjan,** profesor, opiekun Sodalicji Marjańskiej, uczył religji rzym.-kat. w kl. I_2, II_2, III_2, IV_2, V_2, VI_2, VII_2, VIII_2, historji w kl. I_2, II_2, tyg. godz. 20.

10. **Wiśniewski Karol,** nauczyciel stały, opiekun klasy VII, zawiadowca zbiorów do nauki filologji klasycznej, uczył jęz. łacińskiego w kl. IV_5, V_5, VI_5, VII_5, prop. fil. w kl. VIII_3, tyg. godz. 23.

11. **Woytoń Tadeusz,** nauczyciel stały, opiekun klasy IV, zawiadowca Bibljoteki polskiej uczniów, opiekun Kółka polonistycznego, kierował praktyką przedegzaminową kandydatów na nauczycieli jęz. polskiego w szkołach średnich, uczył języka polskiego w kl. III_4, IV_3, V_3, VI_3, VII_4, VIII_3, języka niemieckiego w kl. II_4, tyg. godz. 24.

C. Nauczyciele kontraktowi.

12. **Mgr. Wagner Alfred,** nauczyciel kontraktowy, opiekun klasy I, sekretarz Rady Pedagogicznej, uczył języka polskiego w kl. I_4, geografji w kl. I_2, II_2, III_2, prowadził hufiec szkolny P. W. w kl. VI_2, VII_2, uczył w państw. gimn. II jęz. polskiego w kl. Ia_4, w państw. gimn. żeńsk. historji w kl. IVb_3, tyg. godz. 21.

D. Nauczyciele dochodzący z innych zakładów.

13. **Babad Hersch,** nauczyciel stały państw. gimn. III, uczył religji mojżeszowej w kl. I_2, II_2, III_2, tyg. godz. 6.

14. **Buła Józef,** nauczyciel stały państw. gimn. II, opiekun Drużyny Harcerskiej i Kółka sportowego młodzieży, prowadził od dnia 1 kwietnia 1932 r. ćwiczenia cielesne w kl. II_2, III_2, IV_2, V_2, VI_2, tyg. godz. 10.

15. **Hajda Filip,** nauczyciel kontraktowy państw. gimn. II, uczył języka ruskiego jako przedmiotu nadobowiązkowego od dnia 1 listopada 1931 r. w kl. $I\text{-}II_2$, $IV\text{-}VI_2$, $VII\text{-}VIII_2$, tyg. godz. 6,

16. **Juzwa Stefan,** nauczyciel stały państw. gimn. II, prowadził od dnia 1 kwietnia 1932 r. ćwiczenia cielesne w kl. I_2, VII_2, VIII_2, tyg. godz. 6.

17. **Janicki Bolesław,** nauczyciel stały państw. gimn. III, uczył do dnia 31 października 1931 r. rysunków w kl. $III_{2\text{-}|\text{-}2}$, od 1 do 31 grudnia 1931 r. rysunków w kl. III_2, tyg. godz. (4) 2.

18. **Rybak Olga,** nauczycielka stała państw. gimn. II, uczyła śpiewu w kl. I_2, II_2, III_1, prowadziła Chór szkolny w kl. $(IV\text{-}VIII)_2$, tyg. godz. 7.

19. **Sadowski Nicefor,** profesor państw. gimn. II, uczył od 1 do 27 września 1931 r. fizyki w klasie VII_3, od 28 września 1931 r. do końca roku szkolnego fizyki w klasie $VII_{3\text{-}|\text{-}2}$, tyg. godz. (3) 5.

20. **Ks. Sembaj Tymoteusz,** nauczyciel kontraktowy państw. gimn. III, uczył religji grecko-kat. w kl. I_1, II_1, III_1, tyg. godz. 3.

21. **Szczepanik Władysław,** nauczyciel stały państw. gimn. II, uczył od 1 września do 31 grudnia 1931 r. rysunków w kl. I_4, II_{2-I-2}, od 1 stycznia 1932 r. do końca roku szkolnego rysunków w klasie I_4, II_{2-I-2}, III_{2-I-2}. tyg. godz. (8) 10.

E. Lekarze szkolni.

22. **Dr. Schmidt Jan,** kontraktowy lekarz szkolny, sprawował od dnia 1 października 1931 r. nadzór i opiekę higjeniczno-lekarską nad młodzieżą wszystkich klas w 3-ch godz. tyg.

23. **Hordyńska Wanda,** kontraktowa lekarka-dentystka szkolna, sprawowała od dnia 1 lutego 1932 r. opiekę higjeniczno-dentystyczną nad młodzieżą tutejszego zakładu w 5-ciu godz. tyg.

F. Praktykanci.

24. **Dr. Fischer Otto,** kandydat na nauczyciela szkół średnich, odbywał od dnia 23 października 1931 r. praktykę przedegzaminową z przyrodoznawstwa w kl. I_2, II_2, VI_4, tyg. godz. 8.

25. **Mgr. Jorysz Majer,** kandydat na nauczyciela szkół średnich, odbywał do dnia 5 maja 1932 r. praktykę przedegzaminową z historji w kl. IV_3, VII_3, VIII_3, tyg. godz. 9.

26. **Mgr. Pickholz Reisel,** kandydatka na nauczycielkę szkół średnich, odbywała praktykę przedegzaminową z historji w kl. IV_3, VI_3, VIII_3, tyg. godz. 9.

27. **Mgr. Raczuń Adolf,** kandydat na nauczyciela szkół średnich, odbywał od dnia 1 stycznia 1932 r. praktykę przedegzaminową z języka polskiego w kl. III_4, VII_4, tyg. godz. 8.

II. Ruch w Gronie Nauczycielskiem
w ciągu roku szkolnego 1931/32.

a) do Grona przybyli:

Buła Józef, nauczyciel stały państw. gimn. II, uzupełniał na podstawie zarządzenia Kuratorjum O. S. L. z dnia 3 kwietnia 1932 r. № II — 3434/32 w tutejszym zakładzie etatowy wymiar zajęć.

Dr. Fischer Otto, kandydat na nauczyciela szkół średnich, odbywał praktykę przedegzaminową na podstawie zarządzenia Kuratorjum O. S. L. z dnia 14 października 1931 r. Nr. II-15562/31.

Hordyńska Wanda, kontraktowa lekarka-dentystka szkolna, zatrudniona w tutejszym zakładzie na podstawie zarządzenia Kuratorjum O. S. L. z dnia 18 stycznia 1932 r. Nr. 0-74/32.

Juzwa Stefan, nauczyciel stały państw. gimn. II, uzupełniał na podstawie zarządzenia Kuratorjum O. S. L. z dnia 3 kwietnia 1932 r. Nr. II-3434/32 w tutejszym zakładzie etatowy wymiar zajęć.

Mgr. Raczuń Adolf, kandydat na nauczyciela szkół średnich, odbywał praktykę przedegzaminową na podstawie zarządzenia Kuratorjum O. S. L. z dnia 30 listopada 1931 r. Nr. II-18450/31.

Sadowski Nicefor, profesor państw. gimn. II, uzupełniał na podstawie zarządzenia Kuratorjum O. S. L. z dnia 29 sierpnia 1931 r. Nr. II.-12616/31 i z dnia 5 października 1931 r. Nr. II.-15541/31 w tutejszym zakładzie etatowy wymiar zajęć.

Dr. Schmidt Jan, kontraktowy lekarz szkolny, zatrudniony w tutejszym zakładzie na podstawie zarządzenia Kuratorjum O. S. L. z dnia 6 października 1931 r. Nr. O.-1660/31.

b) Ubyli:

Janicki Bolesław, nauczyciel stały państw. gimnaz. III, przestał na mocy zarządzenia Kuratorjum O. S. L. z dnia 11-go stycznia 1932 r. Nr. II-368/32 uzupełniać etatowy wymiar zajęć w tutejszym zakładzie.

Mgr. Jorysz Majer, kandydat na nauczyciela szkół średnich, ukończył praktykę przedegzaminową w tutejszym zakładzie z dniem 4 maja 1932 r.

Kurmanowicz Marja, kontraktowa lekarka dentystka szkolna, niezatrudniona w roku szkolnym 1931/32.

Dr. Rathaus Gustaw, kontraktowy lekarz szkolny, zrezygnował z dotychczasowych funkcyj w tut. zakładzie wskutek zmiany miejsca stałego zamieszkania.

Szmilewski Antoni, nauczyciel stały, przeniesiony w stan spoczynku zarządzeniem Kuratorjum O. S. L. z dnia 5 marca 1932 r. Nr. II-2456/32.

Toczyski Leon, nauczyciel kontraktowy, niezatrudniony w roku szkolnym 1931/32.

c) Brali udział w kursach metodycznych i wychowawczych.

Pytel Dominik, dyrektor, brał na mocy zarządzenia Kuratorjum O. S. L. z dnia 17 maja 1932 r. Nr. II-4493/32, w dniach 27 i 28 maja 1932 r. udział w konferencji dyrektorów państwowych i prywatnych szkół średnich ogólno-kształcących i seminarjów nauczycielskich.

Lercher Ferdynand, nauczyciel stały, brał na mocy zarządzenia Kuratorjum O. S. L. z dnia 18 lutego 1932 r. Nr. II-

1804/32 udział w kursie metodycznym dla nauczycieli historji we Lwowie w dniach od 7 do 12 marca 1932 r.

Wiśniewski Karol, nauczyciel stały, brał na mocy zarządzenia Kuratorjum O. S. L. z dnia 24 listopada 1931 r. Nr. II-18858/31, udział w kursie wychowawczym dla nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących i Seminarjów nauczycielskich w Stanisławowie ód 9 do 19 grudnia 1932 r.

III. Pomieszczenie Zakładu i woźni.

a) Pomieszczenie:

Zakład mieści się w budynku państwowym przy ulicy 3-Maja l. 8. Posiada 35 ubikacyj, w których pomieszczone są sale szkolne, gabinet przyrodniczy, gabinet fizykalny, sala ćwiczeń do nauki biologji, sala ćwiczeń do nauki fizyki i chemji, pokój przygotowawczy dla nauczyciela, sala rysunkowa, łazienka, bibljoteka nauczycielska, bibljoteka uczniowska, ambulatorjum lekarza szkolnego, izba harcerska, portjerka, mieszkanie dyrektora Zakładu i mieszkanie woźnego.

Podczas ubiegłych miesięcy wakacyjnych wybudowano trzy nowe piece kaflowe, przestawiono 4 stare, doprowadzono instalację wodociągową do sal ćwiczeń biologicznej i fizykalnej, sprawiono umywalnię i higjeniczny aparat do picia wody na korytarzu I piętra, przerobiono źle funkcjonującą łazienkę, oddzielono ścianką część korytarza I piętra, przez co uzyskano pomieszczenie na zbiory do nauki historji i geografji, sprawiono nową bramę wchodową oraz wylakierowano drzwi do wszystkich sal szkolnych.

Budynek potrzebuje jeszcze nowego dachu, podłóg parkietowych, kilku nowych pieców kaflowych, krytej instalacji elektrycznej, higjenicznych urządzeń klozetowych i odpowiedniego urządzenia wewnętrznego, a przedewszystkiem nowych ławek szkolnych.

Bolączką Zakładu jest brak własnej sali gimnastycznej, auli i obszernego dziedzińca. Brakowi temu zaradzono w części przez wynajęcie sali „Sokoła" tarnopolskiego, w której młodzież pobiera naukę ćwiczeń cielesnych. Gry i zabawy na wolnem powietrzu prowadzono częściowo na boisku „Sokoła", częściowo na terenie własnej przystani wioślarskiej w Petrykowie.

Nabożeństwa szkolne odprawiano dla młodzieży w kościele O. O. Dominikanów. Pomniejsze uroczystości odbywano w sali klasy I-szej, ważniejsze i zakrojone na szerszą skalę w sali „Sokoła".

b) Woźni:

1) **Samardak Marjan,** starszy woźny, otrzymał dnia 19-go marca 1932 r. bronzowy Krzyż Zasługi za gorliwą i wytrwałą służbę.
2) **Maciewicz Szczepan,** woźny.
3) **Steciuk Franciszek,** woźny.

IV. Nauka.

a) Początek i koniec roku szkolnego.

Rok szkolny 1931/32 rozpoczęto dnia 1 września 1931 r. uroczystem nabożeństwem w kościele parafjalnym. W nabożeństwie wzięła udział młodzież, dyrektor, grono nauczycielskie i rodzice uczniów, zgrupowani w Kole Rodzicielskiem przy tutejszym zakładzie. Po nabożeństwie wróciła młodzież do zakładu, gdzie odczytano jej podział godzin na cały tydzień. Normalna nauka szkolna rozpoczęła się dnia 2 września 1931 r. o godzinie 8-ej rano.

Bieżący rok szkolny zakończono dnia 28 czerwca 1932 r. uroczystem nabożeństwem w kościele parafjalnym, poczem młodzież wróciła do swych sal szkolnych, gdzie jej rozdano świadectwa roczne.

W związku z reformą szkolnictwa, obowiązującą od początku roku szkolnego 1932/33, nie przeprowadzono w bieżącym roku szkolnym egzaminów wstępnych do klas I-III.

b) Program nauki:

Naukę prowadzono według planu godzin dla gimnazjum klasycznego dawnego w myśl zarządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 26 maja 1929 Nr. II-10119/29 oraz programu dla gimnazjów klasycznych dawnego typu, wprowadzonego zarządzeniem Min. W. R. i O. P. z dnia 21 sierpnia 1923 r., zredukowanego zarządzeniem Kuratorjum O. S. L. z dnia 3 września 1925 r. L. 12325/II/25 oraz instrukcją Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 13 lipca 1929 r. Nr. II-19240/29, zmienionego okólnikiem Kur. O. S. L. z dnia 15 września 1930 r. Nr. II-12729/30.

Od roku szkolnego 1930/31 obowiązywał następujący rozkład godzin szkolnych:

Plan godzin szkolnych dla gimnazjum klasycznego dawnego typu, obowiązujący od roku szkolnego 1930/31.

PRZEDMIOTY	KLASY								Razem
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Religja . . .	2	2	2	2	2	2	2	2	16
Język polski . .	4	4	4	3	3	3	4	3	28
Język łaciński . .	5	4	4	5	5	5	5	4	37
Język grecki . .	—	—	—	5	5	5	5	4	24
Język niemiecki . .	—	4	4	4	4	3	3	3	25
Historja . . .	2	2	2 (Historja i Geografja)	3	3	3	3	3 (Historja i Geografja)	18½
Geografja . . .	2	2		2	2	—	—		10½
Przyrodoznawstwo .	2 (Przyrodoznawstwo i Fizyka)	2	5*	—	—	4	—	—	19
Fizyka . . .				—	—	—	3	3	
Matematyka . .	4	3	3	3	3	2	2	2	22
Propedeutyka filozofji .	—	—	—	—	—	—	—	3	3
Rysunek i roboty ręczne	4	2	2	—	—	—	—	—	8
Śpiew . . .	2	2	1	—	—	—	—	—	5
Ćwiczenia cielesne .	3	3	3	3	3	3	3	3	24
RAZEM	30	30	30	30	30	30	30	30	240

* Z tych godzin jedną przeznacza się na naukę higjeny.

Naukę religji grecko-kat. pobierali uczniowie klas I, II i III po jednej godzinie tygodniowo w tutejszym Zakładzie, uczniowie klas IV-VIII pobierali naukę religji grecko-katolickiej po 2 godziny tygodniowo w państwowem gimnazjum III łącznie z uczniami tamtejszego Zakładu.

Nauki religji mojżeszowej udzielano w tut. zakładzie uczniom klasy I, II i III po 2 godziny tygodniowo, uczniowie pozostałych klas pobierali naukę religji mojżeszowej w państwowem gimnazjum III łącznie z uczniami tamtejszego Zakładu.

Dwaj uczniowie wyznania ewangelickiego byli egzaminowani dwa razy do roku przez duchownego tego wyznania ze Stanisławowa.

Zakład jest pełnem, męskiem gimnazjum klasycznem typu dawnego z nauką języka łacińskiego od klasy I-ej i języka greckiego od klasy IV-ej.

c) Program nauki przedmiotów nadobowiązkowych.

1) Chór szkolny i zespół muzyczny:

Nadobowiązkowa nauka śpiewu dla uczniów klas IV-VIII odbywała się w 2 godzinach tygodniowo. Uczniowie, pobierający naukę śpiewu jako przedmiotu nadobowiązkowego, byli zgrupowani w chórze szkolnym, który występował na wszystkich uro-

czystościach szkolnych łącznie z zespołem muzycznym, w którego skład wchodzili uczniowie uczący się prywatnie gry na różnych instrumentach.

Chór szkolny prowadziła nauczycielka Rybakówna, zaś zespołem muzycznym kierował nauczyciel Wiśniewski.

2) Język ruski:

Na polecenie Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego z dnia 2 listopada 1931 r. Nr. II-16.603/31 zorganizowano od dnia 1 listopada 1931 r. w tutejszym zakładzie naukę języka ruskiego dla uczniów grecko-katolickiego wyznania w sześciu godzinach tygodniowo. Ze względu na skromną liczbę tych uczniów w poszczególnych klasach stworzono 3 kursy, a mianowicie z klas I-III_2, IV-VI_2 i VII-VIII_2. Nauka języka ruskiego ze względu na materjał naukowy była nadobowiązkowa, natomiast wszyscy uczniowie grecko-katolickiego wyznania mieli obowiązek na nią uczęszczać. Z powodu grupowego zespolenia uczniów przeznaczono na naukę języka ruskiego szóstą godzinę przedpołudniową.

Naukę języka ruskiego prowadził p. Filip Hajda, nauczyciel kontraktowy państwowego gimnazjum II.

3) Język angielski:

Nauki języka angielskiego jako przedmiotu nadobowiązkowego udzielał uczniom klas IV-VIII nauczyciel Szkoły Handlowej T. S. L. p. Jakób Akselrad w 2 godz. tyg. Naukę opłacali rodzice uczniów.

d) Wycieczki naukowe i ćwiczenia praktyczne w pracowniach szkolnych.

W zakładzie istnieją trzy pracownie, a mianowicie: 1) biologiczna, 2) fizykalna i 3) rysunkowa.

Pracownia biologiczna pomieszczona jest na II piętrze w sali o powierzchni 43·26 m^2 i połączona jest jednoskrzydłowemi drzwiami z muzeum przyrodniczem. Umeblowanie pracowni stanowi 12 stolików krytych linoleum, 24 krzeseł dębowych, stół dla nauczyciela, 1 szafa na szkło i przyrządy laboratoryjne, 2 gabloty na wagę i mikroskopy oraz na odczynniki chemiczne.

W pracowni pomieszczone były również w bieżącym roku szkolnym 3 akwarja oraz cały szereg hodowli roślinnych i zwierzęcych.

Z pracowni korzystali uczniowie klasy VI-ej, pobierając naukę przyrodoznawstwa metodą laboratoryjną. Dzięki posiadanym przyrządom i pomocom naukowym w postaci tablic, modeli, okazów konserwowanych i materjału ćwiczeniowego roślinnego i zwierzęcego przerobiono w klasie VI w 4-ch godzinach tygodniowo morfologję, anatomję i fizjologję roślin, morfologję, anatomję i fizjologję wybranych zwierząt, częściowo anatomję

człowieka na organach zwierząt domowych, otrzymywanych z miejscowej rzeźni miejskiej. Z pracowni korzystało w bieżącym roku szkolnym 22 uczniów.

Kierownikiem pracowni był nauczyciel inż. Syrek Jan.

Pracownia fizykalna, pomieszczona na II piętrze, połączona była drzwiami z gabinetem fizykalnym i pokojem przygotowawczym.

Umeblowanie pracowni fizykalnej stanowi stół dla nauczyciela, 6 stołów ćwiczeniowych dla uczniów, przymocowanych metalowymi kątownikami do podłogi, 24 taboretów, 3 szafy wagowe z półkami przyściennemi, 2 szafy na komplety do ćwiczeń, tablica ścienna podwójna na blokach i linie stalowej do przesuwania, szafka z tablicą rozdzielczą do elektryczności.

Z pracowni korzystali uczniowie klas VII-VIII, gdzie pobierali naukę fizyki metodą laboratoryjną.

Sprawozdanie z ćwiczeń fizykalnych w kl. VII. Fizyki i chemji uczono wyłącznie metodą laboratoryjną i to jednolitym frontem tak, że każda lekcja dwugodzinna była rzeczywiście lekcją ćwiczeniową. Składały się na nią krótkie ćwiczenia jakościowe, naprowadzające i ustalające problem, a stąd wynikał temat ćwiczenia ilościowego, jego wykonanie i omówienie.

Na lekcjach jednogodzinnych wykładał nauczyciel przy pomocy uczniów lub przerabiano zadania rachunkowe dla uzupełnienia i utrwalenia lekcji ćwiczeniowej.

Na lekcjach ćwiczeniowych przerobiono:

W I półroczu

1) Pomiar długości. Średnia. Błąd. Taśma miernicza. 2) Nonjusz. Suwak mierniczy. 3) Śruba mikrometryczna. Pomiar powierzchni metodą zliczania kwadratów. 4) Objętość. 5) Ważenie, masa właściwa. 6) Wycieczka wzdłuż toru kolejowego. Prędkość. Ruch jednostajny. 7) Ruch jednost. przyśpieszony rynienką Galileusza i wózkiem na torze nachylonym. 8) II zasada Newtona wózkiem na torze poziomym. 9) Wagi sprężynowe. Składanie sił. 10) Składanie sił zapomocą krążków. 11) Rozkładanie siły na równi pochyłej. 12) Praca. Współczynnik tarcia. 13) Dźwignia. Moment siły. 14) Piknometrem gęstości cieczy. 15) Piknometrem gęstość śrutu i piasku. 16) Rurka J. Zależność ciśnienia od głębokości słupa cieczy.

W II półroczu

1) Rurka U. 2) Pomiary zapomocą prawa Archimedesa. 2) Rurką Meldego prawo Mariotte'a. 4) Pompy wodne i powietrzne (nierównym frontem). 5) Punkt topnienia lodu i krzepnięcia. 6) Rozszerzalność cieplna wody. 7) Współczynnik cieplnej, linjowej rozszerzalności metali. 8) Współczynnik cieplnej,

objętościowej rozszerzalności rtęci. 9) Współcz. objętościowej, cieplnej rozszerzalności powietrza przy słabem ciśnieniu. 10) Ciepło właściwe metodą ogrzewania. 11) Temperatura średnia. 12) Temperatura topnienia naftaliny. Ciepło topnienia lodu. 13) Ciepło wrzenia wody. 14) Powietrze. Woda. Destylacja. 15) Tlenki. Wapno. 16) Sole. Sól kuchenna. Neutralizacja. 17) Sucha destylacja węgla i drzewa. 18) Analiza jaja.

Na lekcjach jednogodzinnych:

I półrocze

1) cm, gr, sek. 2) Nonjusz. 3) Waga i ważenie. 4) Zadania na ruch jednostajny. 5) Zadania na ruch jednostajny przyśpieszony. 6) Przyśpieszenie ziemskie. 7) Trzy zasady Newtona. 8) Zadania rachunkowe na II zasadę. 9) Zadania na składanie sił (graficznie). 10) Praca. Dzielność. 11) Energja mechaniczna. 12) Maszyny proste. 13) Określenie ciśnienia. Zadanie rachunkowe. 14) Prawo Pascala. 15-16) Powtórka.

II półrocze

1) Prawo Archimedesa. 2) Doświadczenie Torricellego. Barometry. 3) Zadania na prawa Mariotte'a. 4) Pompy powietrzne. 5) O współczynnikach rozszerzalności. 6) Prawo Gay-Lussac'a a) $p_1 : p_2 = T_1 : T_2$ b) $v_1 : v_2 = T_1 : T_2$. 7) Równanie gazów. 8) Ciepło a woda. Paralela fizyczna. 9) Temperatura palnika Bunsena. 10) Maszyny parowe. 11) Dźwigniowy wentyl bezpieczeństwa. 12) Mechaniczny równoważnik ciepła. 13) Nafta. Węgiel. 14) Środki spożywcze węglowodany, tłuszcze, białko. 15) Żelazo.

Sprawozdanie z ćwiczeń fizykalnych w klasie VIII. Uczniowie wykonali następujące ćwiczenia:

1) Prędkość głosu w powietrzu. 2) Porównanie natężenia 2-ch źródeł światła. 3) Prawo odbijania się światła. 4) Obrazy tworzone przez zwierciadło wklęsłe. 5) Pomiar kąta łamiącego pryzmatu na podstawie praw odbicia światła. 6) Prawo załamania światła. 7) Odnajdywanie kąta granicznego odbicia całkowitego dla szkła. 8) Badanie soczewki, 9) Zestawienie ważniejszych przyrządów optycznych. 10) Prawo Coulomba dla bieg. magnet. 11) Mierzenie oporu elektr. zapomocą mostka Wheatstone'a. 12) Równoważnik elektrochem. miedzi.

Ćwiczenia fizyczne w kl. VII prowadził prof. Sadowski Nicefor, w kl. VIII kierownik pracowni prof. Ozjasz Graubart.

Pracownia rysunkowa pomieszczona jest na II piętrze w dużej sali o powierzchni 68.28 m^2. Umeblowanie pracowni stanowi 7 dużych stołów rysunkowych, 24 krzeseł, 2 szafy i 2 gabloty na modele rysunkowe. W pracowni rysunkowej odbywały się lekcje rysunków dla klas I, II i III.

Kierownikiem pracowni był nauczyciel Władysław Szczepanik.

Wycieczki naukowe.

Lekcje przyrodoznawstwa poza zajęciami w pracowni biologicznej odbywały się także w myśl programów na wycieczkach szkolnych, które prowadzono w porze jesiennej, zimowej i wiosennej w okolice Tarnopola, a mianowicie nad staw tarnopolski na przestrzeni od Tarnopola do Białej, do lasu petrykowskiego, kutkowieckiego, płotyckiego, na łąki leżące nad Seretem, do Gajów i t. p. Każda wycieczka miała z góry wyznaczony cel i zakres obserwacyj.

Poza wycieczkami przyrodniczemi odbywali uczniowie wycieczki geograficzne w okolice Tarnopola, na których pogłębiali swe wiadomości z geografji ogólnej, oraz rysunkowe, na których rysowali różne przedmioty z natury.

e) Tematy wypracowań piśmiennych.

1) Język polski.

Klasa IV.

1. a) Jak wyobrażam sobie kresowy dworek rycerski i życie w nim. (Na podst. „Ogniem i mieczem"). b) Rocznica zwycięstwa płowieckiego w Tarnopolu.

2. a) Wybuch rebelji na Zaporożu. (Na podst. „Ogniem i mieczem"). b) Nasza szkolna czytelnia.

3. a) O ile w życiu kniahini Kurcewiczowej sprawdza się przysłowie, iż „każdy jest sprawcą swego losu". b) Rola samolotu w życiu współczesnem.

4. a) W poczekalni kolejowej. (Spostrzeżenia i uwagi). b) Moja historja. (Kartka z pamiętnika książki) — dom.

5. a) Moja najmilsza lektura.

6. a) Woda i ogień. Ich pożyteczne i szkodliwe dla ludzi działanie. b) Jaki sport lubię najbardziej.

7. a) Moje wspomnienia. (Opowiadanie Wiesława).

8. a) Grażyna a Zofja Chrzanowska. b) Sport wodny w Tarnopolu — dom.

Klasa V.

1. a) Burgrabia Gerwazy. b) Moja lektura. Jej rodzaj i cel.

2. a) Plany małżeńskie Telimeny. b) Dzień zaduszny. Zwyczaje i obrzędy.

3. a) Jakie fakty świadczą o niskim poziomie umysłowym szlachty dobrzyńskiej. b) Moje zajęcia pozaszkolne.

4. a) Ostatni zagończyk kresowy. (Na podst. „Mohorta"). b) Stary dom. (Z obserwacji) — dom.

5. a) Wina i pokuta Jacka Soplicy. b) Wykazać prawdziwość słów: „Kraj zdradził, lecz zdrada zabija...".

6. a) Woda i ogień. Ich pożyteczne i szkodliwe dla ludzi działanie. b) Wykazać na przykładach różnicę między rozumem a rozsądkiem.

7. a) Sarmatyzm w „Zemście“. b) Powiew wiosny w Tarnopolu.

8. a) Reduta Ordona a obrona Kamieńca. Porównanie bohaterów, ich czynów i wielkości. b) Tarnopolskie autobusy. (Sprawozdanie z obserwacji) — dom.

Klasa VI.

1. a) Mikołaj Rej jako obywatel. b) Nasza szkolna czytelnia.

2. a) Rysy obyczajowe szlachcica XVI. wieku. b) O ile w życiu jednostki odbija się jej solidarność ze społeczeństwem.

3. a) Wartości etyczne „Antygony“. b) Zima przyjemnością i klęską ludzkości.

4. a) Erotyki Kochanowskiego i Morsztyna. b) W zamierzchłych czasach średniowiecza. Scena z życia rycerskiego — dom.

5. a) Niewolnictwo mody w oświetleniu znanych mi pisarzy polskich. b) Rozwinąć zdanie: praca skraca czas i przedłuża życie.

6. a) Jak sobie wyobrażam zadania i cele gminy klasowej. b) Która ze znanych mi z nauki postaci zbliża się najbardziej do mego ideału człowieka i dlaczego.

7, a) Jaką myśl zawierają słowa Kołłątaja: „Polacy! Ośmielcie się, aby raz być narodem, a narodem prawdziwie wolnym!“ b) Zielone święta w świetle obrzędów ludowych.

8. a) Wieś w poezji Karpińskiego. b) Moje miejsce rodzinne. Elementy opisowe i uczuciowe — dom.

Klasa VII.

1. a) Wyjaśnić na przykładzie słowa: „I ten szczęśliwy, kto padł wśród zawodu, jeśli poległem ciałem dał innym szczebel do sławy grodu“. b) O ile mogę twierdzić, że nie zmarnowałem ostatnich wakacyj.

2. a) Postacie kobiece w dwóch pierwszych tomikach Mickiewicza. b) Oszczędność w życiu ucznia.

3. a) Litwa w twórczości Mickiewicza przed 1830 r. b) Kino na usługach dzisiejszej kultury.

4. a) Ukraina w „Marji“ Malczewskiego. b) Wyjaśnić treść pojęć: upór a silna wola.

5. a) Kozaczyzna a Polska u Zaleskiego. b) Rola tradycji i postępu w życiu społeczeństwa — dom.

6. a) Stanowisko Mickiewicza wobec religji. b) Jakie części Polski uważałbym za szczególnie godne poznania i dlaczego.

7. a) Wyjaśnić myśl słów Mickiewicza: „Krzyż wbity na Golgocie tego nie wybawi, kto sam na swojem sercu krzyża nie wystawi“. b) W jakich rysach charakteru tkwi wielkość wiary i zasług Marszałka Józefa Piłsudskiego.

8. a) Rozwój techniki na usługach ludzkości. b) Stosunek Słowackiego do świata nadzmysłowego.

9. a) Czy słuszna jest zasada: w zdrowem ciele zdrowy duch? b) Rozwinąć myśl przysłowia: „Jak sobie pościelisz, tak się wyśpisz“.

10. a) Potęga poezji w świetle słów Mickiewicza i Słowackiego. („Konrad Wallenrod“ i Lilla Weneda“). b) W zaciszu tarnopolskiego cmentarza. Refleksje — dom.

Klasa VIII.

1. a) Wyjaśnić słowa Mickiewicza: „Aby pozyskać prawdę nową, trzeba pełnić prawdę dawną i stawać w jej obronie“. (Na tle „Nieb. Komedji“). b) Wyjaśnić na przykładach różnicę między niespodzianką a rozczarowaniem.

2. a) Wina, przebaczenie i pokuta jako trzy etapy życia Irydjona. b) Radjo na usługach dzisiejszej kultury.

3. a) Wyjaśnić treść pojęć: a) lenistwo a próżnowanie; b) duma a pycha. b) Co wiem o zabytkach Wilna. (Reminiscencje z odczytu o Wilnie).

4. a) „Chorał“ jako oświetlenie rzezi galicyjskiej. b) U progu matury. Rzut oka wstecz i plany na przyszłość — dom.

5. a) Wykazać na tle naszych dziejów prawdziwość słów Sienkiewicza: „Gdzie miłość Ojczyzny gaśnie, tam przychodzą czasy łotrów i szaleństw“. b) Na czem polega lojalność, a na czem twórczość obywateli państwa.

6. a) Rozwinąć myśl Asnyka: „Kto się usuwa w ciszę i cień, ten się do żywych nie liczy“. b) Polacy w wojnie światowej. (Walki i dążności niepodległościowe).

2) Język niemiecki.

Klasa IV.

1. Eine Anegdote. (Nach dem Lesebuche).

2. Welche Arbeiten müssen die Menschen verrichten, damit wir Brot erhalten?

3. Der Klügere gibt nach. (In dieser Erzählung ist die abhängige Rede anzuwenden).

4. Ich will mir einen Anzug machen lassen.

5. In der Werkstätte eines Schusters.

6. Welche Arbeiten verrichten die verschiedenen Handwerker beim Bau eines Hauses?

7. Im Traume ins Bergwerk hinab.

8. a) Meine Reise nach Warszawa. b) Die Dampfmaschine.

9. Wass weiss ich über Handel und Verkehr?

10. Eingeschriebene Briefe, Geldanweisungen und Telegramme.

Klasa V.

1. Der Alpenjäger und Berggeist. (Nach Schillers Ballade: „Der Alpenjäger").

2. Das Motiv des Bildes „Der Tod als Freund" ist in einer freien Erzählung zu behandeln.

3. a) Die Kapelle. — (Gedankengang des Gedichtes). b) Der Unternehmungsgeist des jungen Schiller.

4. Der getreue Eckart. (Inhaltsangabe der Ballade).

5. Der Hirtenknabe und die Lämmergeier.

6. Beschreibung eines Sämanns während seiner Arbeit auf dem Felde.

7. Der bestrafte Goldschmied. (Nach dem Lesebuche).

8. Der Fischer. (Inhaltsangabe der Ballade).

9. a) Grillparzer und sein Hofmeister. b) Meine Selbstbiographie.

10. Wie entstand Mozarts letztes Requiem?

Klasa VI.

1. Das Erlebnis eines Grafen. (Nach Goethes „Hochzeitslied").

2. Der Knabe Goethe im Hause seiner Eltern.

3. a) Das deutsche Rittertum während des Interregnums. b) Der Traum eines Kindes. (Im Anschluss an Goethes „Erlkönig").

4. Der Schatzgräber. (Inhaltsangabe).

5. Schwert und Pflug. (Beschreibung zweier Bilder).

6. a) Die Wollfahrt nach Kevlaar. (Kurze Inhaltsangabe). b) Kampf des Winters mit dem Frühling.

7. Einige Sehenswürdigkeiten Berlins.

8. a) Aufenthalt in einem Seebade. b) Pläne für die Ferien.

Klasa VII.

1. Eine mittelalterliche deutsche Burg.

2. Ein alter Sänger schildert den tragischen Tod seines jungen Kollegen. (Nach Uhlands Ballade „Des Sängers Fluch").

3. Das Besitztum des Wirtes „zum goldenen Löwen".

4. a) Gedankengang der Ringparabel in Lessings „Nathan der Weise“. b) Hermanns und Dorotheas zweite Begegnung.

5. a) Gedankengang der Ballade: „Lenore“. b) Die Namenstagsfeier des Marschalls Piłsudski in unserer Anstalt.

6. a) Eindrücke und Gedanken während eines Sonntagsausfluges. b) Die Rolle des Pfarrers in Goethes „Hermann und Dorothea“.

Klasa VIII.

1. Der Dichter steht unter dem Schutze der Götter. (Nach den gelesenen Balladen Schillers).

2. Maria Stuarts Leben bis zu ihrer Ankunft nach England.

3. Die Staatsratsitzung bei der Königin. (Nach Schillers „Maria Stuart“).

4. a) Die Entwicklungsphasen der Landwirtschaft bis auf Justus Liebig. b) Die Überraschungsszenen der fallenden Handlung in Schillers „Maria Stuart“.

f) Pomoce naukowe.

Bibljoteka nauczycielska. W bieżącym roku szkolnym stan liczebny książek, jak w ubiegłym roku, również się nie zmienił. Natomiast przystąpiono do pracy przygotowawczej nad zinwentaryzowaniem bibljoteki. Praca ta polegała na uzgodnieniu stanu faktycznego bibljoteki z istniejącym inwentarzem przy równoczesnem zastosowaniu środków konserwatorskich. Praca ta znajduje się w toku i jest przeprowadzana przy pomocy uczniów w wolnych godzinach rannych i popołudniowych przez naucz. Ferdynanda Lerchera i praktykantkę Pickholzównę Reisel.

Bibljoteka prenumerowała następujące czasopisma: Poradnik w sprawach nauczania i wychowania, Oświata i Wychowanie, Zrąb, Wychowanie fizyczne, Parametr, Praca ręczna; poszczególni członkowie grona nauczycielskiego prenumerowali: Eos, Przegląd humanistyczny, Polonista, Język polski, Wszechświat, Kosmos, Przyroda i Technika.

Zawiadowcą bibljoteki nauczycielskiej był nauczyciel Ferdynand Lercher.

Bibljoteka uczniowska polska. Bibljoteka liczyła w roku sprawozdawczym 506 dzieł w 1680 tomach.

Zawiadowcą bibljoteki był nauczyciel Tadeusz Woytoń, bibljotekarzem uczeń klasy VII-ej Aleksander Łomnicki.

Bibljoteka uczniowska niemiecka liczyła w roku sprawozdawczym 539 dzieł w 898 tomach. Zawiadowcą bibljoteki był profesor Józef Mosler, bibljotekarzem uczeń klasy VII Weitz Jachiel.

Gabinet geograficzny. Stan liczebny gabinetu nie zmienił się. Uzyskał osobne pomieszczenie w małej ubikacji, stworzonej z części korytarza, odgrodzonej od reszty oszkloną ścianką drewnianą.

Obejmuje 362 środków naukowych w postaci map fizycznych, politycznych, historycznych, obrazów do nauki historji i geografji, map plastycznych i 2 globusów.

Gabinetem zawiadywał nauczyciel Ferdynand Lercher.

Gabinet fizykalny uzyskał w bieżącym roku szkolnym następujące pomoce naukowe:

A. Przyrządy podstawowe oraz przyrządy i przedmioty pomocnicze:

Statyw żel. z łącznikiem, łapą, pierścieniem i widełkami z krążkiem — 12 szt. Komplet brył drewnianych (sześcian, 2 graniastosłupy, walec i kula) — 6 szt. Talerzyk mosiężny na odważniki — 18 szt. Naczynie aluminjowe (1 litr) — 6 szt. Nóż do krajania rurek szkl. Lejek emaljowany — 6 szt. Płaszcz laboratoryjny.

B. Przyrządy do ćwiczeń uczniowskich:

Mechanika.

Równia pochyła z wózkiem — 4 szt. Dźwignia 2-ramienna z haczykami — 6 szt. Kulka stalowa z haczykiem — 6 szt. Kulka stalowa bez haczyka — 6 szt. Soczewka stalowa (do wahadła) — 6 szt. Soczewka drewn. (do wahadła) — 6 szt.

Ciepło.

Pirometr — 4 szt.

Głos.

Przyrząd do wyznacz. prędkości głosu w powietrzu — 6 szt.

Światło.

Celownik do ćwiczeń opt.; zasłona metal. z 1, 2, 3 i 4 szczelinami — 6 szt. Dioptometr. Komplet 4 soczewek — 6 szt. Zwierciadło wklęsłe (średn. 10 cm.) — 5 szt. Pryzmat szklany — 4 szt.

Elektryczność i magnetyzm.

Magnes sztab. 25 cm.— 2 szt. Igła magnetyczna — 3 szt. Miliamperomierz (2 skale: 1-5MA i 1-500MA). Woltomierz (z 2 skal: 1-6V i 1-120V). Woltometr miedziowy — 5 szt. Akumulator (20 amperogodz.) — 6 szt. Galwanoskop — 2 szt. Przerywacz prądu el. — 4 szt. Mostek Wheatstone'a — 5 szt. Opornica suwakowa. Busola stycznych.

Gabinet fizykalny liczył w roku sprawozdawczym w dziale: mechanika 168 pozycyj, mechanika cieczy 28 pozycyj, mechanika gazów 35 pozycyj, ciepło 35 pozycyj, optyka 101 pozycyj, mag-

netyzm i elektryczność 187 pozycyj, chemja 88 pozycyj, utensilja 51 pozycyj, przybory do geometrji 11 pozycyj inwentarza. Razem liczył gabinet fizykalny 704 pozycyj inwentarza. Zawiadowcą gabinetu był profesor Ozjasz Graubart.

Gabinet przyrodniczy. Inwentarz gabinetu przyrodniczego powiększył się w bieżącym roku szkolnym o 2 pozycje inwentarza, a mianowicie zakupiono przewietrzacz do akwarjów z pompką i świderek do wiercenia kości.

Gabinet przyrodniczy liczył w roku sprawozdawczym: w poddziale mineralogja 622 pozycyj, botanika 196 pozycyj, zoologja 378 pozycyj, tablice 451 pozycyj, przybory i narzędzia gabinetowe 90 pozycyj inwentarza. Razem liczył gabinet 1737 pozycyj inwentarza.

Zawiadowcą gabinetu był nauczyciel inż. Jan Syrek.

Gabinet rysunków odręcznych. Stan inwentarza gabinetu rysunkowego nie uległ zmianie i liczył 160 pozycyj. Gabinetem zawiadywał nauczyciel Władysław Szczepanik.

Gabinet archeologiczny liczył w bieżącym roku szkolnym 112 pozycyj inwentarza.

Gabinetem zawiadywał nauczyciel Karol Wiśniewski.

Gabinet do celów wychowania fizycznego liczył w bieżącym roku szkolnym 62 pozycyj. Gabinetem zawiadywał do dnia 31 marca 1932 r. nauczyciel Antoni Szmilewski, od dnia 1 kwietnia 1932 r. do końca roku szkolnego nauczyciel Józef Buła.

Posiedzenie Rady Pedagogicznej i Komisyj Klasowych. W roku szkolnym 1931/32 odbyły się następujące posiedzenia Rady Pedagogicznej i Komisyj Klasowych:

Dnia 16 września 1931 r. omówiono na posiedzeniu Rady Pedagogicznej rozdział czynności Grona nauczycielskiego, rozkład materjału naukowego w poszczególnych klasach oraz przedyskutowano plan pracy wychowawczej na rok szkolny 1931/32.

Dnia 19 października 1931 r. Rada Pedagogiczna odbyła posiedzenie w sprawie uwolnienia uczniów od taksy administracyjnej względnie zniżenia jej do połowy w I półroczu.

Dnia 18 listopada 1931 r. Komisje klasowe odbyły posiedzenia w sprawie zachowania i postępów w nauce w I okresie.

Dnia 30 listopada 1931 r. na posiedzeniu Rady Pedagogicznej wychowawcy klas złożyli sprawozdania z zabiegów wychowawczych, opiekunowie zaś organizacyj uczniowskich sprawozdania z życia i działalności tych organizacyj.

Dnia 25 stycznia 1932 r. Komisje klasowe obradowały nad półrocznemi ocenami zachowania i postępów w nauce.

Dnia 15 lutego 1932 r. odbyło się posiedzenie Rady Pedagogicznej, na którem wychowawcy klas złożyli sprawozdania z zabiegów wychowawczych, opiekunowie organizacyj uczniowskich z działalności tych organizacyj, dyrektor zaś zakładu przedstawił swoje uwagi o stanie nauki i wychowania w zakładzie na podstawie obserwacji życia na terenie szkoły i hospitacyj lekcyj szkolnych.

Dnia 1 marca 1932 r. Rada Pedagogiczna odbyła posiedzenie w sprawie uwolnienia uczniów od taksy administracyjnej względnie zniżenia jej do połowy w II półroczu.

Dnia 11 kwietnia 1932 r. odbyło się nadzwyczajne posiedzenie Rady Pedagogicznej w sprawie dyscyplinarnej.

Dnia 15 kwietnia 1932 r. odbyły się posiedzenia Komisyj klasowych, które obradowały nad ocenami zachowania i postępów w nauce w III-cim okresie konferencyjnym.

Dnia 29 kwietnia 1932 r. odbyło się posiedzenie Rady Pedagogicznej w sprawie nauczania i wychowania w III-cim okresie roku szk. 1931/32.

Dnia 30 kwietnia 1932 r. odbyło się posiedzenie Komisji klasowej, na którem przeprowadzono klasyfikację roczną uczniów klasy VIII-ej.

Dnia 21 i 22 czerwca 1932 r. Komisje klasowe obradowały nad rocznemi ocenami postępów w nauce i zachowania się uczniów.

Dnia 30 czerwca 1932 r. odbyło się posiedzenie Rady Pedagogicznej, zamykające rok szkolny 1931/32.

Posiedzeniom Rady Pedagogicznej oraz Komisyj klasowych przewodniczył dyrektor Zakładu, sekretarzował nauczyciel Alfred Wagner.

Konferencje informacyjne Grona nauczycielskiego z rodzicami w sprawie postępów w nauce i zachowania się uczniów odbyły się w roku szkolnym 1931/32 w następujących dniach: 27 września 1931 r., 18 października 1931 r., 22 listopada 1931 r., 13 grudnia 1931 r., 17 stycznia 1932 r., 27 lutego 1932 r., 18 marca 1932 r., 30 kwietnia 1932 r. i 21 maja 1932 r.

V. Wychowanie.

Siła i potęga państwa zależy od wartości jego obywateli, którzy winni stawiać dobro państwa ponad własny interes. Zadaniem więc dzisiejszej szkoły jest wychować obywateli o prawym charakterze i silnej woli, świadomych swych obowiązków względem państwa i zdolnych do poświęceń dla niego. Praca

wychowawcza szkoły musi być celowa i planowa, ażeby wydała należyte wyniki; muszą w niej być uwzględnione te wszystkie czynniki, które ułatwiałyby realizowanie jej planu. Warunki dobrego wychowania zależą od skoordynowanego i ciągłego oddziaływania wszystkich wychowawców na wychowanków w kierunku wytkniętego celu, od utrzymywania ciągłej łączności z współczesnemi zagadnieniami wychowawczemi i dzielenia się nawzajem spotrzeżeniami przez współpracujących w danej szkole nauczycieli. Na tych założeniach oparty był plan pracy wychowawczej naszego gimnazjum w r. sz. 1931/32, który przyjęto na posiedzeniu Rady Pedagogicznej, odbytem na początku r. sz. 1931/32. Celem jego było stosowanie takich metod, które ulepszane z roku na rok nabywanem doświadczeniem, pozwoliłyby osiągnąć cel wychowawczy szkoły, a mianowicie wychować obywatela samodzielnego, karnego, zdrowego fizycznie i moralnie, ofiarnego i gotowego do podporządkowania interesów własnych interesom państwa. Toteż plan pracy wychowawczej objął rozmaite środki prowadzące do tego celu. Każdy nauczyciel pracujący w Zakładzie obowiązany był moralnie poza obowiązkowemi godzinami nauczania podjąć się pracy wychowawczej nad powierzoną mu młodzieżą. Opiekuni klas stali się wychowawcami swych klas — opiekuni organizacyj szkolnych wychowawcami uczniów, zrzeszonych w danej organizacji. Wychowawcy ci podejmowali wszelkie środki prowadzące w kierunku wychowania indywidualnego i obywatelsko-państwowego swych uczniów, przez odpowiedne na nich oddziaływanie drogą pogadanek, przez dostarczenie stosownej lektury, roztoczenie ojcowskiej opieki poza szkołą, dokładne poznanie warunków życia i środowiska wychowanka, jego sprawności fizycznej i zdolności umysłowych — jednem słowem przez poznanie jego konstrukcji fizycznej i psychicznej celem stosowania skutecznych środków wychowawczych.

a) Samokształcenie się nauczycieli.

Realizowanie planu wychowawczego odbywało się równocześnie z udzielaniem sobie wiadomości o współczesnym ruchu wychowawczym, jego postulatach i najnowszych metodach pracy. Nauczyciele zapoznawali się z nowemi dziełami pedagogicznemi i wygłaszali na posiedzeniach naukowych Rady Pedagogicznej referaty na aktualne tematy wychowawcze:

W roku sprawozdawczym wygłoszono następujące referaty: Dyrektor D. Pytel: „Plan pracy wychowawczej w zakładzie na r. sz. 1931/32.“ 2) Profesor O. Graubart: „Krytyczne uwagi do artykułu dyrektora K. Missony pt. „Plan nauki wychowania w szkołach średnich ogólno-kształcących“. 3) Prof. M. Kosiak: „O wychowaniu państwowem w szkole“. 4) Prof. J. Mosler: Inteligencja młodzieży na podstawie dzieła W. Sterna. 5) Naucz. F. Lercher: Referat sprawozdawczy z kursu dokształcającego: „Nauka historji i jej

wpływ na wychowanie". 6) Naucz. K. Wiśniewski: „Typologja ucznia i nauczyciela.

Po referatach wywiązywała się ożywiona dyskusja, która dostarczała cennych wskazówek, wziętych z praktyki szkolnej.

A. Praca wychowawcza w Szkole.

Praca wychowawcza nad młodzieżą szła w następujących kierunkach: religijno-moralnym, wychowania państwowego, społecznego, umysłowego, estetycznego, fizycznego i opieki pozaszkolnej.

a) Wychowanie religijno-moralne.

Wychowanie religijno-moralne jest potężnym czynnikiem i skuteczną pomocą w przygotowaniu młodzieży do życia, budzi bowiem najszlachetniejsze uczucia i dążenia oraz kładzie silne fundamenty życia moralnego w duszach młodzieży. Do tego wychowania i urabiania ducha Bożego w sercach młodzieży służyły egzorty i nabożeństwa, nauka religji i praktyki religijne. Uczniowie przystępowali do Sakramentów św. 3-razy w roku, w okresie zaś wielkopostnym wysłuchali podniosłych nauk rekolekcyjnych, które wygłosił prefekt, ks. Kanonik Urba Marjan.

Dnia 12 października brała młodzież udział w Obchodzie Efeskim, uczestnicząc w nabożeństwie porannem i uroczystej procesji wieczornej ku czci Najświętszej Panny Marji.

W dniu 13 listopada 1931 r. uczcili uczniowie Patrona Zakładu, św. Stanisława Kostkę, udziałem w uroczystem nabożeństwie.

Dnia 14 lutego 1932 r. obchodziła młodzież uroczystem nabożeństwem dziesięciolecie pontyfikatu Ojca św. Piusa XI.

Organizacjami szkolnemi, w których młodzież pogłębiała swe uczucia religijne i przyzwyczajała się do pobożności, wypływającej z głębi duszy i przekonania, wzmacniając się w miłości Boga i bliźnich przez częste przystępowanie do Sakramentów św., były Sodalicja Marjańska, istniejąca od r. 1924 i Związek Misyjny. W obu zrzeszeniach zasadniczą rolę odgrywały odpowiednie egzorty oraz pomocnicza lektura „Przewodnika Katolickiego" i dzieł misyjnych. Moderatorem Sodalicji i opiekunem Związku Misyjnego był profesor, ks. Kanonik Urba Marjan.

б) Wychowanie państwowe.

Wielką troskliwością otaczał Zakład wychowanie państwowe. Cała praca wychowawcza, podejmowana przez nauczycieli na lekcjach szkolnych oraz we wszystkich organizacjach szkolnych, szła przedewszystkiem w kierunku wychowania państwowego, które ma na celu wyrobienie należytego uświadomienia obywatelskiego i kultu dla naszego Państwa przez pielęgnowanie i rozwi-

janie uczucia miłości i przywiązania do Niego, do wielkich budowniczych Jego niepodległości i polskiej teraźniejszości. Wszystkie wysiłki wychowawcze, podejmowane w szkole w jakiejkolwiek organizacji i formie, szły jednozgodnie w tym kierunku, aby uczniów naszych wychować na dobrych i silnych charakterem, państwowo-twórczych obywateli, zdolnych nietylko do zachowania niepodległości Państwa, ale zdolnych do poświęceń dla dobra i potęgi Polski.

Dlatego przy każdej nadarzającej się sposobności na lekcjach szkolnych, czy też przy zetknięciu się z młodzieżą w organizacjach szkolnych budzili nauczyciele w umysłach i sercach młodzieży umiłowanie naszej tradycji narodowej i państwowej oraz kierowali jej uwagę na wielkie zdarzenia dziejowe, stawiali przed jej oczyma świetlane postacie naszej przeszłości i podawali jako wzory gorącej miłości i poświęcenia dla Państwa wielkich budowniczych niepodległości Polski, a w pierwszym rzędzie Bojownika i Wodza Narodu, Józefa Piłsudskiego. Temu celowi służyły jako środki wychowawcze w pierwszym rzędzie obchody i uroczystości państwowe, urządzane czyto z okazji rocznic dziejowych Narodu, czy świąt państwowych, a także obchody dla zamanifestowania czci dla sterników nawy państwowej, Pana Prezydenta Rzeczypospolitej i Pana Marszałka Józefa Piłsudskiego w dniu Ich Imienin. Obchody te, należycie przez młodzież samą organizowane i przygotowane, nastrojone na nutę państwową, przemawiały zawsze bardzo żywo do rozumu i serca młodzieży i znajdowały głośny oddźwięk w czułych strunach prawdziwej i gorącej miłości młodzieży do własnego, potężnego i mocarstwowego Państwa.

Obchody i uroczystości państwowe.

Rocznice i święta państwowe obchodziła młodzież ze szczególnym pietyzmem, dając wyraz swym uczuciom. I tak:

Dnia 5 września 1931 r. wzięli uczniowie wszystkich wyznań udział w żałobnych nabożeństwach, odprawionych w kościele, cerkwi i synagodze za spokój duszy ś. p. Ministra W. R. i O. P. D-ra Sławomira Czerwińskiego, którego pamięci i zasługom poświęcili gorące słowa wspomnienia Dyrektor zakładu, przemawiając do uczniów kl. IV-VIII i nauczyciel Lercher Ferdynand w przemówieniu do uczniów kl. I-III.

W dniach 26 i 27 września święciła młodzież 600-letnią rocznicę bitwy pod Płowcami i zwycięstwa naszego oręża nad Niemcami. W przeddzień uroczystości Hufiec szkolny P. W. przeszedł w pochodzie przez miasto i wziął udział w zapalaniu symbolicznych „wici“; 27 września młodzież szkolna wszystkich trzech wyznań wzięła najpierw udział w nabożeństwach dziękczynnych, następnie przeszła w manifestacyjnym pochodzie ulicami miasta i wysłuchała przemówienia pod pomnikiem Mickiewicza,

poczem wróciła do zakładu, gdzie odbył się poranek, poświęcony pamiętnej w naszych dziejach chwili.

W dniu 11 listopada 1931 r. obchodził zakład uroczyście 13-tą rocznicę odzyskania Niepodległości. Młodzież przygotowała obchód bardzo starannie. Wieczorem dnia 11 listopada ozdobiła zielenią i oświetliła lampami elektrycznemi godło państwowe nazewnątrz budynku. W dniu 11 listopada po uroczystych nabożeństwach w kościele, cerkwi i synagodze zebrała się młodzież w odświętnie przystrojonej sali szkolnej na uroczysty poranek, którego program był następujący:

1. F. Kroun: Tęsknota za ojczyzną — wykonał zespół orkiestralny uczniów I gimnazjum.

2. Przemówienie okolicznościowe wygłosił uczeń kl. VII, Kazimierz Dunajewski.

3. Polonez — odśpiewał chór męski uczniów I gimnazjum.

4. St. Wyspiański: Modlitwa Konrada z „Wyzwolenia" — wygłosił uczeń kl. VII, Roman Tustanowski.

5. Deklamacja: a) „Jeszcze Polska nie zginęła" — wygłosił uczeń kl. II, Rudolf Samborski. b) Seweryn Goszczyński: „Wyjście z Polski" — wygłosił uczeń kl. II, Stanisław Tarnawski. c) Jerzy Żuławski: „Do moich synków" — wygłosił uczeń kl. II, Tadeusz Sambor.

6. „Wśród opok i jarów" — odśpiewał chór chłopięcy złożony z uczniów kl. I-III.

7. „Pod Lipą" i 8. „Wieniec pieśni polskich" — wykonał zespół orkiestralny uczniów I gimnazjum.

9. Zakończenie: Hymn państwowy odśpiewany wspólnie przez wszystkich uczniów.

Po poranku była młodzież na przedstawieniach, danych bezpłatnie dla młodzieży szkolnej w miejscowych kinach: a) Od Komendanta do Marszałka. b) Potęga Polski. c) W szkole rycerskiego rzemiosła.

101-rocznicę powstania listopadowego uczciła młodzież udziałem w nabożeństwie oraz w przedstawieniu „Kordjana", odegranem w sali „Sokoła" przez miejscowy teatr amatorski.

Dnia 10 stycznia 1932 r. była młodzież na nabożeństwie i Uroczystej Akademji, urządzonej z okazji 25-letniego jubileuszu sakry biskupiej Najdostojniejszego Księdza Biskupa D-ra Władysława Bandurskiego, wielkiego patrjoty i kaznodziei, który w latach niewoli krzepił ducha Narodu w natchnionych kazaniach, zaś w czasie wielkiej wojny podtrzymywał i zagrzewał potęgą swej płomiennej wymowy do wytrwania żołnierza polskiego, krwawiącego się w Legjonach J. Piłsudskiego dla wywalczenia Ojczyźnie niepodległości.

Dnia 30 stycznia 1932 r. obchodziła młodzież z Gronem nauczycielskiem Imieniny Pana Prezydenta Rzeczypospolitej uroczystem nabożeństwem w kościele, cerkwi i synagodze oraz porankiem w gimnazjum. Na jego program złożyły się: przemówienie ucz. kl. VII, Pawła Paliświata, produkcje orkiestry i chóru gimnazjalnego, obejmujące utwór Karasińskiego: W cichej uliczce Krakowa, Arję z opery Helsingera, Straussa: „Na falach Dunaju", Poloneza, jakoteż recytację ustępu z „Odprawy posłów greckich" J. Kochanowskiego w wykonaniu ucznia kl. VII, M. Babczyszyna.

W dniu Imienin Marszałka Józefa Piłsudskiego, 19 marca 1932 r., wzięła młodzież udział w obchodzie zewnętrznym, urządzonym przez Komitet Obywatelski oraz sama urządziła uroczysty obchód szkolny. Po nabożeństwach w świątyniach wszystkich trzech wyznań i defiladzie przed Władzami państwowemi odbył się w gmachu szkolnym ku czci Marszałka uroczysty poranek z następującym programem:

1. Marsz Połtawa — wykonała orkiestra uczniów I gimnazjum pod kierownictwem N. Morksa, ucz. kl. VII.

2. O życiu i zasługach Józefa Piłsudskiego — przemówienie wypowiedział ucz. kl. VII, Kazimierz Dunajewski.

3. H. Zbierzchowski: Józef Piłsudski — deklamacja — wygłosił ucz. kl. IV, M. Bełza.

4. a) Żukowski: Hasło, b) Dunicki: Pieśń żołnierska — odśpiewał chór uczniów I gimnazjum pod kierunkiem prof. T. Hajdy.

5. St. Rossowski: „Trzej"— deklamacja zbiorowa, wygłoszona przez uczniów klasy II-giej.

6. a) Pieśń Griega: Powrót Peer Gynta, b) Pieśń włoska: Fransquita — solo skrzypcowe, N. Morks, ucz. VII.

7. St. Wyspiański: „Samosierra", deklamacja — wygłosił Roman Tustanowski, uczeń kl. VII.

8. Wiązankę pieśni polskich wykonała orkiestra uczniów.

9. Prof. T. Woytoń: „Z dni ciężkiej próby", Fragment z pamiętnika.

W dniu 18 i 19 marca widniał na froncie gmachu szkolnego portret Marszałka J. Piłsudskiego, który młodzież udekorowała zielenią i rzęsiście oświetliła wieczorem biało-czerwonemi lampkami elektrycznemi.

Rocznicę uchwalenia Konstytucji 3-go Maja uczciła młodzież wzięciem udziału w nabożeństwie oraz uroczystym porankiem szkolnym, na którego program złożyły się:

1. Przemówienie naucz. F. Lerchera: O znaczeniu Konstytucji 3-go Maja.

2. Deklamacja: „Dziś, Polsko, Twoje Imieniny" — wygłoszona przez R. Samborskiego, ucznia kl. II-ej.

3. Paolo Tosti: Uwertura, Walczyk, Pod Lipą — odegrała orkiestra uczniów.

4. „Koncert Jankiela“, deklamacja — wygłosił St. Tarnawski, ucz. kl. II.

5. a) Trzeci Maj, b) Nasz kraj, c) Pieśń Legji Studenckiej — odśpiewał chór uczniów pod kierunkiem naucz. Olgi Rybakówny.

6. A. Mickiewicz: Oda do młodości, deklamacja — wygłosił M. Bełza, ucz. kl. IV.

7. Jeszcze Polska nie zginęła — Hymn państwowy, odśpiewany wspólnie przez młodzież przy współudziale orkiestry.

Wychowanie państwowe odbywało się w szerokim zakresie także w Hufcu szkolnym P. W., Drużynie harcerskiej, Kółku L. O. P. P. i Gminie szkolnej, jak okazują następne ustępy sprawozdania.

c) Wychowanie społeczne.

Wychowanie społeczne młodzieży Zakładu przejawiało się w działalności takich instytucyj szkolnych, jak Gminy klasowe, Gmina szkolna, Kasa Oszczędności, Koło Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej, Kółko turystyczno-krajoznawcze.

1. Gminy klasowe.

Podstawą, na której opierało się wychowanie społeczne był szeroki samorząd uczniów, zróżniczkowany zależnie od poziomu klas. Klasa I i II nie miały pełnego samorządu gminnego. Tutaj wychowawcy dopiero przygotowywali swych uczniów do samorządu gminnego, wyrabiając w nich zapomocą pogadanek zasady zgody, życzliwości i uczynności wzajemnej, gotowości poświęcenia dla dobra ogółu i dobra Państwa, jednem słowem budzili wśród nich potrzebę organizacji życia społecznego.

Gminy klasowe były zorganizowane w kl. III-VIII i posiadały własny samorząd, oparty o statut i regulamin czynności, które zatwierdzał opiekun klasy. Na czele każdej gminy stał wójt z radą gminną, jako zarząd gminy, który wybierano na podstawie statutu. Działalność każdej gminy opierała się na regulaminach klasowych, uchwalonych przez młodzież, których rewizję przeprowadza się z początkiem każdego roku szkolnego. Zakres działania każdej gminy był różny; najczęściej obejmował następujące czynności: utrzymywanie i przestrzeganie porządku w obrębie klasy i budynku szkolnego, czuwanie nad karnością podczas przerw i zebrań klasowych, załatwianie sporów koleżeńskich, utrzymywanie stałego nadzoru nad wzajemnem zachowaniem się poza szkołą, załatwianie wszelkich spraw związanych z wewnętrznem życiem klasy, organizowanie akcji pomocy koleżeńskiej w zakresie naukowym i materjalnym, zbieranie składek na cele organizacyj szkolnych, prowadzenie akcji osz-

czędnościowej, organizowanie referatów i pogadanek na aktualne w danej chwili zagadnienia życia szkolnego, przez przyzwyczajanie się do podejmowania i spełniania obowiązków dla ogółu i państwa.

Działalność samorządu klasowego rozwijała się w roku sprawozdawczym (a w drugim roku istnienia samorządu klasowego) coraz intenzywniej i okazała wpływ bardzo dodatni w dziedzinie uspołecznienia się klas, tudzież utrzymania porządku i karności w zakładzie i poza zakładem. Należy podkreślić, że w ciągu roku nie zdarzył się wypadek w klasach mających samorząd, któryby wykazał ujemne strony tego.

Młodzież szkolna, rządząc się sama w poczuciu odpowiedzialności za swe postępowanie i zachowanie i w poczuciu obowiązków, które na nią szkoła włożyła, zrozumiała widocznie, że winna jest posłuszeństwo wybranym przez siebie władzom; to też spełniała wszelkie zarządzenia władz szkolnych chętnie i bez sprzeciwu, bo czuwała nad tem jej władza gminna. Poziom życia koleżeńskiego podniósł się bardzo znacznie, a życie społeczne klas przybrało konkretne kształty.

Działalność gmin w ciągu roku szkolnego była następująca:

Klasa III stworzyła gminę o pełnym samorządzie. Zarząd wybrany na zgromadzeniu gminy dnia 13 września 1931 r. stanowili: Hucajluk Orest — wójt, Perlman Seweryn — zastępca wójta, Nakoneczny Władysław — sekretarz, Knopfholz Jakób — skarbnik. Gmina odbyła 10 posiedzeń, na których omawiano sprawy klasowe, wygłoszono referaty i wysłuchano pogadanek wychowawcy klasy na aktualne tematy: o przyzwoitem zachowaniu się, o wzajemnej pomocy w nauce, o potrzebie oszczędzania, o sposobie uczenia się itp. Gmina zorganizowała w II półroczu samopomoc w nauce; w środy, czwartki i soboty udzielali pomocy w nauce słabszym kolegom Hucajluk Orest w łacinie, Perlman Seweryn w j. polskim i niemieckim, Huculak Adam w matematyce, Bieler Herman w geografji. Sąd koleżeński, na czele którego stał Heś Michał, odbył 5 posiedzeń, załatwiając 30 spraw koleżeńskich. Wkładka wynosiła od 1 marca 1932 r. 20 gr. miesięcznie i służyła na pokrycie wydatków administracyjnych gminy i pokrycie kosztów przejazdu biedniejszych kolegów na wycieczkę do Trembowli. Zebrano 21 zł., wydatki administracyjne wyniosły 9·25, dopłacono za uczniów na wycieczkę 11·75 zł.

Klasa IV zorganizowana była w gminę klasową, na czele której stali: Bełza Michał — wójt, Pytel Adam — zast. wójta, Łypka Bazyli — sekretarz, Teitelbaum Moritz — skarbnik, Dörn Wilhelm, Pickholz Stanisław, Tutkaluk Roman, Zulak Bazyli — ławnicy. W roku sprawozdawczym odbyło się 20 posiedzeń, na których załatwiono szereg kwestyj, regulujących życie w klasie i wygłoszono referaty na tematy dobrego zachowania się, koleżeństwa i jego wartości, samopomocy koleżeńskiej i znaczenia uroczystości państwowych. Jako jedną z form współżycia kole-

żeńskiego stworzyła gmina samopomoc koleżeńską, która wspomagała słabszych uczniów w nauce. Pomocy koleżeńskiej udzielali z matematyki: Bełza Michał, Grochowski Jan, Lehrer Boruch, Teitelbaum Moritz, z j. łacińskiego: Sydor Paweł, Tutkaluk Romaz, Bełza Michał, z j. niemieckiego: Sydor Paweł i Tutkaluk Roman. Uczniowie naogół zrozumieli istotę samorządu oraz formy współżycia w klasie. Gmina klasowa nie miała żadnych spraw dyscyplinarnych do załatwienia. Nie zaszedł również żaden wypadek, któryby wymagał energiczniejszego wystąpienia zarządu gminnego. Uczniowie wpłacali wkładki zależnie od zamożności od 5 gr. do 30 gr. miesięcznie. Złożono 41 zł., które skarbnik gminy klasowej przekazał na rzecz gminy szkolnej.

Uczniowie klasy V stworzyli gminę samorządową z następującym zarządem: Dobrucki Aleksander — wójt, Tyczyński Felicjan — sekretarz, Maison Adam — skarbnik, Porębski Władysław, Wereszczak Juljan, Hass Jerzy — ławnicy. Gmina odbyła 14 zebrań. Opiekun gminy omówił na walnych zgromadzeniach następujące tematy: 1) Cel i zadanie gminy klasowej. 2) Stosunek członków do władz gminy. 3) O prawdziwem koleżeństwie i solidarności. 4) O należytym sposobie uczenia się poszczególnych przedmiotów. Oprócz tego 3 uczniowie wygłosili referaty: Dobrucki Aleksander: 5) O zachowaniu się ucznia w szkole i poza szkołą. Kita Adolf: 6) O oszczędności. 7) Jak powinien uczeń spędzić wakacje? Gmina załatwiała wszelkie sprawy związane z życiem klasy, wprawiając się do samodzielnego życia społecznego, wychowawca zaś dążył do podniesienia u uczniów poczucia osobistej godności i odpowiedzialności wobec Państwa za każdy czyn.

Klasa VI tworzyła gminę samorządową, na czele której stał zarząd w następującym składzie: Buczkowski Adolf — wójt, Dziedzic Ignacy — zast. wójta, Białowąs Mikołaj — sekretarz, Dzięgała Michał — skarbnik. Gmina odbyła 20 posiedzeń, na których omawiano sprawy gminy klasowej i szkolnej, dyskutowano na temat życia uczniowskiego i wygłaszano referaty. Gminę otaczał serdeczną opieką wychowawca kl. VI nauczyciel Ferdynand Lercher, który w swem sprawozdaniu wychowawczem umieścił następujące uwagi:

„Nad gminą klasy VI roztoczyłem opiekę i jako jej wychowawca postawiłem sobie w r. 1931/32 jako cele: zespolenie gminy klasowej z utworzoną gminą szkolną, wyrobienie poczucia koleżeńskości, solidarności i odpowiedzialności za siebie i swoich kolegów, obowiązkowości w spełnianiu zleceń przełożonych i w życiu gminy klasowej i szkolnej, dążąc systematycznie i wytrwale do kształtowania w moich wychowankach charakterów dobrych i silnych“.

Zamierzenia swe realizował drogą pogadanek wspólnych i indywidualnych o najrozmaitszych sprawach szkolnych, społecznych, państwowych i ogólno ludzkich, zezwalając

na dyskusję otwartą, ośmielającą do szczerych zwierzeń osobistych, aby poznać psychikę ucznia i nastawienie do danego problemu i dopiero wtenczas podejmował próbę sprostowania tego, co błędne, a wzmocnienia tego, co się okazało dobrem i szlachetnem. W dążeniu do swego celu osiągnął też niewątpliwie dwie rzeczy: szczerość uczniów i zaufanie. Składki miesięczne na cele gminy wyniosły 14 zł. 45 gr., które przekazano skarbnikowi gminy szkolnej.

Klasa VII tworzyła gminę samorządową. Wójtem był Kostrakiewicz Edward, sekretarzem Tustanowski Roman, skarbnikiem Kromp Mieczysław. Gmina odbyła 7 posiedzeń w sprawach wewnętrzno- organizacyjnych i uregulowania życia samorządowego. Podstawą zabiegów wychowawczych były pogadanki wychowawcy na zebraniach gminy raz w miesiącu o obowiązkach obywatelskich względem Państwa, o odpowiedzialności społecznej, podporządkowaniu interesów swoich ogółowi i bezinteresownej pracy dla dobra kolegów. Zarząd gminy okazał największą aktywność i żywotność na terenie Czytelni, której przewodził. W związku ze spisem ludności w grudniu 1931 r. 18 członków gminy klasy siódmej wzięło czynny udział w powszechnym spisie ludności w charakterze komisarzy spisowych, z którego to zadania wywiązali się oni bez zarzutu.

Uczniowie klasy VIII tworzyli również gminę samorządową. Zarząd był następujący: Pytel Paweł — wójt, Bogusławski Stanisław — zast. wójta, Baworowski Marjan — sekretarz, Rokicki Stanisław — gospodarz, Partyka Kazimierz, Perlman Selig, Pintz Eugenjusz — ławnicy. Gmina odbyła 11 zebrań, na których oprócz spraw związanych z życiem szkolnem i klasowem omawiano w formie referatów dyskusyjnych zagadnienia natury obywatelskiej i społecznej. A więc omówiono szczegółowo: kwestję dalszego kształcenia się, wartość nauki w życiu jednostki i narodu, obowiązki obywatela wobec Państwa, współżycie obywateli, problem samowystarczalności gospodarczej. Pozatem tematami zebrań były sprawy dotyczące życia szkolnego, towarzyskiego i samopomocy koleżeńskiej. Gmina przy poparciu i staraniu Koła Rodzicielskiego urządziła zabawę taneczną, zorganizowała pomoc w nauce dla słabszych kolegów w godzinach popołudniowych, zwłaszcza w matematyce. W związku z powszechnym spisem ludności, jaki się odbył się dnia 9 grudnia 1931 r., 15 członków gminy przeprowadziło spis ludności w wyznaczonych rejonach m. Tarnopola, jako komisarze spisowi. Gmina brała żywy udział we wszelkich przejawach życia szkolnego, mając swych przedstawicieli w zarządzie gminy szkolnej, jakoteż w różnych organizacjach szkolnych.

2. Gmina szkolna.

Po dwóch latach istnienia gmin klasowych, w których rozwijał się samorząd szkolny z większem lub mniejszem powo-

dzeniem zależnie od jej organizacji i opieki, roztaczanej nad nim przez opiekunów klas, uczniowie zżyli się z samorządem do tego stopnia, że w roku sprawozdawczym przeszli na wyższy stopień zorganizowanego życia wewnętrzno-szkolnego przez utworzenie Gminy szkolnej, opartej na statucie. Celem Gminy szkolnej było zogniskowanie całego życia szkolnego w jednej wspólnej organizacji samorządowej uczniów.

Po ukonstytuowaniu się z początkiem roku szkolnego 1931/32 zarządów gmin klasowych w drodze wyboru, zwołał opiekun mającej się utworzyć Gminy szkolnej za pośrednictwem zarządów gmin klasowych Sejmik szkolny młodzieży, składający się z uczniów pięciu klas wyższych (od IV do VIII) celem zapoznania go z tymczasowym statutem organizacyjnym Gminy szkolnej, ułożonym przez opiekuna. Pierwszy Sejmik szkolny zebrał się 25 września 1931 r. i miał charakter informacyjno-organizacyjny z następującym programem:

1) Wyjaśnienia opiekuna o istocie Gminy szkolnej.

2) Odczytanie i uchwalenie tymczasowego statutu organizacyjnego Gminy szkolnej.

3) Wybór niektórych członków zarządu Gminy szkolnej.

4) Uchwalenie wkładki na „Czytelnię“.

5) Wnioski i zapytania członków gmin klasowych.

Sejmik ten cechowała jeszcze pewna bierność członków. Opiekun, po wyjaśnieniu zadania i celu Gminy szkolnej, przedłożył uczniom tymczasowy statut, składający się z 15-tu artykułów, który został przez Sejmik przyjęty.

a) Statut tymczasowy Gminy szkolnej był następujący:

Art. 1. Gmina szkolna jest oparta na samorządzie uczniów klas IV — VIII.

Art. 2. Członkiem gminy szkolnej jest każdy uczeń klas od IV do VIII Państwowego Gimnazjum I w Tarnopolu.

Art. 3. Władzami Gminy szkolnej są Sejmik i Zarząd z Wydziałem.

Art. 4. Sejmik składa się ze wszystkich członków Gminy szkolnej, którzy mają a) prawo czynne i bierne wyborcze b) przemawiania na posiedzeniach c) stawiania wniosków i zapytań.

Art. 5. Wydział Gminy szkolnej stanowią członkowie zarządu poszczególnych gmin klasowych, wybrani przez wszystkich członków danej gminy.

Art. 6. Zarząd Gminy szkolnej składa się z marszałka, dwóch jego zastępców, z których jeden winien pochodzić z klasy IV, sekretarza i jego zastępcy oraz skarbnika. Zarząd wybiera Sejmik z pośród członków Wydziału.

Zarząd ten jest najwyższym organem wykonawczym Gminy szkolnej.

Art. 7. Zarząd z Wydziałem kieruje całem życiem wewnętrznem Gminy szkolnej i sprowadza je do takich form, któreby pozwoliły członkom jej rozwijać swe zamiłowania w kierunku naukowym, obywatelsko-społecznym i towarzyskim.

Art. 8. Życie Gminy szkolnej skupia się w „Czytelni", na czele której stoi Zarząd Gminy szkolnej, więc marszałek, sekretarz i skarbnik. Działalność „Czytelni" zmierza do wyrobienia cnót obywatelskich i przysposobienia do pracy społecznej.

Art. 9. Członkowie Wydziału są łącznikami życia samorządowego gmin klasowych z życiem Gminy szkolnej, skupiającem się w „Czytelni".

Art. 10. Najwyższym organem gminy szkolnej jest Sejmik szkolny, który składa się ze wszystkich członków Gminy szkolnej, czyli uczniów kl. IV — VIII, zorganizowanych w gminy klasowe.

Przewodniczącym jest marszałek.

Art. 11. Sejmik zbiera się na trzy zwyczajne posiedzenia: jedno z początkiem roku szkolnego we wrześniu o charakterze programowo-organizacyjnym, drugie z końcem I półrocza, trzecie z końcem roku szkolnego o charakterze sprawozdawczym.

Art. 12. Nadzwyczajne posiedzenie Sejmiku może się odbyć na mocy uchwały Wydziału, powziętej większością głosów, lub na podstawie zarządzenia opiekuna Gminy szkolnej.

Art. 13. Z inicjatywą zwołania nadzwyczajnego posiedzenia Sejmiku może wystąpić Zarząd każdej gminy klasowej, który żądanie swoje przedkłada marszałkowi Gminy szkolnej, a ten obowiązany jest zwołać w ciągu tygodnia Wydział celem powzięcia odpowiedniej uchwały.

Art. 14. Organizację wewnętrzną Czytelni uczniów uchwala Wydział gminy szkolnej.

Art. 15. Kierownikiem Gminy szkolnej jest jej opiekun-wychowawca, wyznaczony przez Dyrektora Zakładu w charakterze czynnika decydującego w znaczeniu wychowawczo-doradczym.

Statut — jak widać — jest ogólnikowy i ma pewne braki. Rozwijające się życie Gminy szkolnej zażąda uzupełnienień, które dokonane zostaną w przyszłości przez samych uczniów.

b) Zarząd Gminy szkolnej stanowili:

Kostrakiewicz Edward, uczeń kl. VII — marszałek, Rokicki Eustachy Stanisław, uczeń kl. VIII i Bełza Michał, uczeń kl. IV — zastępcy marszałka, Tustanowski Roman, uczeń kl. VII — sekretarz, Buczkowski Adolf, uczeń kl. VI — zastępca sekretarza, Kromp Mieczysław, uczeń kl. VII — skarbnik. Członkami Wydziału Gminy szkolnej byli następujący członkowie zarządu poszczególnych gmin klasowych od klasy IV do VIII: z klasy IV — Pytel Adam, zast. wójta (wójt Bełza Michał wszedł do zarządu Gminy szkolnej

z wyboru), Łypka Wasyl — sekretarz i Tetelbaum Maurycy — skarbnik.

Z klasy V: Dobrucki Aleksander — wójt, Hass Jerzy — zastępca wójta, Kita Adolf—sekretarz, Maison Adam—skarbnik.

Z klasy VI: Dziedzic Ignacy — zast. wójta, Białowąs Mikołaj — sekretarz, Dzięgała Michał — skarbnik.

Z klasy VII: Tustanowski Roman — zast. wójta, Dunajewski Kazimierz — sekretarz, Kromp Mieczysław — skarbnik.

Z Klasy VIII: Pytel Paweł — wójt, Baworowski Marjan — sekretarz, Perlman Samuel —. skarbnik.

c) Działalność Gminy szkolnej.

Pierwszy rok życia szkolnego, zorganizowanego na podstawie samorządu uczniów w Gminie szkolnej, był rokiem próby i powolnego ale systematycznego wdrażania uczniów do podejmowania i wywiązywania się przyjętych zobowiązań w ramach utworzonej organizacji. Był to rok oswajania się uczniów z tą organizacją i nabierania doświadczenia, podyktowanego przez samo życie organizacji. Takie życie wewnętrzno-szkolne, ujęte w normy, stoi niewątpliwie o wiele wyżej od życia niezorganizowanego, ponieważ wymaga ono od uczniów wyższych zalet charakteru i umysłu; ono staje się kuźnicą, w której się wykuwa charakter.

To życie, organizowane w Gminie szkolnej, uczy członków obowiązkości, odpowiedzialności wobec siebie i poszanowania oraz podporządkowania swej własnej indywidualności na rzecz ogółu.

Rok próby życia samorządowego uczniów w Gminie szkolnej wykazał objawy, które pozwalają twierdzić, że organizacja ta nietylko się utrzyma, ale rozwinie swą działalność w przyszłości intenzywnej i doskonalej tak, że następne lata przyniosą jeszcze pozytywniejsze owoce.

Działalność Gminy szkolnej na zewnątrz objawiała się w przygotowywaniu uroczystości szkolnych, których program układany był na posiedzeniach Wydziału odbywających się pod kierownictwem Opiekuna Gminy. Uroczystości te miały charakter wychowawczy i państwowy. Były one istotnie własnością duchową uczniów, bo ich wspólnym i zgodnym wysiłkiem dokonane. Wydział odbył 12 zebrań, na których omawiano programy uroczystości szkolnych, sprawy organizacji życia Gminy szkolnej, wycieczek szkolnych i zabaw.

Sejmik zbierał się trzy razy w roku sprawozdawczym w terminach i celach określonych statutem.

Źródłem dochodów miały być wkładki miesięczne, uchwalane przez Sejmik w wysokości oznaczonej indywidualnie dla członków, zbierane przez skarbników gmin klasowych i oddawane do rąk skarbnika Gminy szkolnej, który prowadził książkę kasową. Z tych jednak zobowiązań, dobrowolnie na siebie zaciągniętych, członkowie Gminy szkolnej nie wywiązywali się

w terminie oznaczonym i z pełnem poczuciem obowiązku. Ta sprawa pozostaje do załatwienia w następnym, drugim roku życia Gminy szkolnej.

Z dniem 1 czerwca stan kasy przedstawiał się następująco: Dochód wynosił 146 zł. 75 gr., rozchód zaś 82 zł. 93 gr. Saldo kasowe w gotówce wynosi 63 zł. 82 gr.

d) Czytelnia pozostawała w ścisłym związku z Gminą szkolną, bo w niej właśnie ogniskowało się życie Gminy szkolnej; ona była niejako świetlicą dla jej członków, gdzie młodzież spędzała wolne chwile od nauki na czytaniu czasopism, pogawędkach, słuchaniu radja, grach i innych rozrywkach. W świetlicy znajdowały się do dyspozycji uczniów następujące czasopisma:

Iskry, Na tropie, Skrzydlata Polska, Morze, Mój przyjaciel, Stadjon, Przyroda i Technika, Tygodnik Ilustrowany, Na szerokim świecie, Skaut, Filomata (do maja 1932 r.), Czas i niedzielne numery Ilustrowanego Kurjera Krakowskiego. Świetlica posiadała też gry pokojowe i aparat radjowy, zakupiony przez Koło Rodzicielskie. Czytelnia była otwarta trzy razy w tygodniu, nadto zawsze w dnie poprzedzające dnie wolne od nauki szkolnej od godz. 16 do godz. 20.

Frekwencja była liczna w porze jesiennej i zimowej, spadała w porze letniej. Na czele Czytelni stał Zarząd Gminy szkolnej— gospodarzem był Rokicki Stanisław, uczeń kl. VIII.

Opiekunem Gminy szkolnej i Kuratorem Czytelni był nauczyciel Ferdynand Lercher.

3. Szkolna Kasa Oszczędności.

Uczniowska Kasa Oszczędności krzewiła wśród uczniów ideę oszczędzania i była także ważnym czynnikiem wychowawczym w kierunku wyrabiania u młodzieży przyzwyczajenia do oszczędności. W związku z ogólnym kryzysem gospodarczym i wzrastającemi wydatkami na cele gminy klasowej i szkolnej, Kółka L. O. O. P. i innych organizacyj, składki oszczędnościowe wpływały — z małemi wyjątkami — w kwotach minimalnych, czego dowodem był fakt, że 17 członków uczniowskiej kasy oszczędności, którzy nie posiadają jeszcze książeczek P. K. O., złożyło przez cały rok szkolny 13 zł. 26 gr. Pozatem każdy uczeń ma własną książeczkę P. K. O. Oszczędzało 66 uczniów.

Z tego: w klasie	I	23	uczniów	oszczędziło	18·20	zł.
„	II	3	„	„	33·75	„
„	III	12	„	„	58·—	„
„	IV	9	„	„	188·30	„
„	V	4	„	„	49·—	„
„	VI	7	„	„	15·—	„
„	VII	0	„	„	—·—	„
„	VIII	8	„	„	19·—	„
Razem		66	uczniów	oszczędziło	381·25	zł.

Akcja oszczędnościowa pozostawała pod opieką profesora, Ozjasza Graubarta.

4. Koło Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej Państwa.

W zakładzie tutejszym istnieją dwa Koła L. O. P. P., jedno złożone z nauczycieli, drugie z uczniów.

W roku sprawozdawczym Koło I liczyło 12 członków, Koło II posiadało zmienną liczbę członków — przeciętnie 150-ciu.

Członkowie Koła I opłacali tytułem wkładki miesięcznej po 50 gr., członkowie Koła II po 10 gr.

Zadaniem Koła uczniowskiego L. O. P. P. było wyrobienie u uczniów zrozumienia dla poczynań Władz i Instytucyj społecznych, zmierzających do stworzenia w Państwie naszem silnego, samowystarczalnego i niezależnego od obcych, własnego lotnictwa oraz przeświadczenia, że nie pomoże zapał, poświęcenie i rycerskość żołnierzy, o ile te wszystkie cnoty nie będą wsparte w Narodzie środkami obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej. Jednem słowem starano się uświadomić młodzież, że przyszłym teatrem wojny będzie nie front, lecz cała Polska i że dziś dla obrony Jej Niepodległości powinniśmy objąć w posiadanie przestworza nad naszą Ojczyzną.

Wytknięty cel starano się realizować różnemi środkami, a mianowicie odczytami, pogadankami, czytaniem czasopism traktujących o obronie przeciwlotniczej i przeciwgazowej, wycieczką do istniejącej w Tarnopolu komory gazowej, braniem udziału w przedstawieniach kinematograficznych, na których wyświetlano różne fragmenty z życia i wyczynów lotników, wreszcie zachęcaniem uczniów do uprawiania modelarstwa lotniczego.

W zakładzie naszym nie było specjalnej pracowni modelarsko-lotniczej z powodu braku funduszów oraz nieistnienia w planie godzin dla gimnazjów typu klasycznego dawnego specjalnych lekcyj robót ręcznych.

Doceniając jednak znaczenie modelarstwa lotniczego dla zainteresowania uczniów problemami lotnictwa i wykrycia talentów lotniczych, zachęcano ich do budowy modeli lotniczych w domu, oraz pomagano radą i literaturą, traktującą o modelarstwie lotniczem.

Specjalnem zainteresowaniem dla problemów lotniczych odznaczali się następujący uczniowie: Filipczak Mieczysław, kl. VIII, Leśniowski Jan, kl. VI, Hass Jerzy, kl. V, Maison Adam, kl. V, Porębski Władysław, kl. V, Runiewicz Jan, kl. V, Pytel Adam, kl. IV.

Udział w konkursach modeli latających brał uczeń kl. V, Runiewicz Jan i otrzymał III nagrodę w wojewódzkim konkursie modeli latających w Ławicy pod Poznaniem, oraz II nagrodę w konkursie „Autolotu“ w Warszawie.

W bieżącym roku szkolnym wpłacono do Kasy Komitetu Powiatowego L. O. P. P. kwotę zł. 200 — tytułem składek członkowskich od uczniów oraz kwotę zł. 101·50 tytułem składek

członkowskich od Grona nauczycielskiego. Pozatem do końca czerwca b. r. przewidziany jest wpływ około 100 zł. od uczniów tytułem zaległych wkładek, która to kwota będzie przelana do kasy L. O. P. P. jeszcze w miesiącu czerwcu 1932 r.

Prezesem Koła nauczycielskiego L. O. P. P. jest Dyrektor zakładu, opiekunem Koła uczniowskiego oraz sekretarzem i skarbnikiem Koła nauczycielskiego L. O. P. P. nauczyciel inż. Jan Syrek.

D) Wychowanie umysłowe.

Młodzież klas wyższych znajdowała zaspokojenie swych potrzeb intelektualnych, nie wchodzących w zakres obowiązkowej nauki szkolnej, ustalonej programami szkolnemi w utworzonych przez siebie kółkach naukowych, które umożliwiały jej dalsze i szersze kształcenie się w umiłowanym przez siebie przedmiocie.

Odpowiednich książek do tego kształcenia się dostarczała bibljoteka uczniów polska i niemiecka. Uczniowie korzystali także z dzieł bibljoteki nauczycielskiej.

1. Bibljoteka uczniów polska.

Bibljoteka uczniów zaspokaja ich potrzeby w związku z nauką szkolną, dostarczając młodzieży różnego rodzaju lektury beletrystycznej i naukowej. W obecnym roku szkolnym przedstawiało się czytelnictwo młodzieży w sposób następujący:

W kl.	I	korzystało	z bibl.	51	ucz.,	którzy przeczytali	602 książek
„	II	„	„	46	„	„ „	414 „
„	III	„	„	38	„	„ „	437 „
„	IV	„	„	29	„	„ „	293 „
„	V	„	„	23	„	„ „	266 „
„	VI	„	„	22	„	„ „	199 „
„	VII	„	„	35	„	„ „	494 „
„	VIII	„	„	31	„	„ „	331 „

Razem korzystało z bibl. 275 ucz., którzy przeczytali 3036 książek.

Jeśli zaś chodzi o przeciętną ilość książek przeczytanych przez jednego ucznia, przedstawia się wynik następująco:

w kl.	I —	12	książek	w kl.	V —	11	książek
„	II —	8	„	„	VI —	9	„
„	III —	11	„	„	VII —	14	„
„	IV —	10	„	„	VIII —	10	„

Ogólnie liczy bibljoteka ucz. 1506 pozycyj inwentarza w 1680 tomach.

Uczniowie pożyczali książki do domu dwa razy w tygodniu w godzinach popołudniowych lub po nauce szkolnej.

2. Bibljoteka uczniów niemiecka.

Bibljoteka niemiecka liczy 539 dzieł w 898 tomach. W ciągu roku sprawozdawczego wypożyczyli uczniowie 205 tomów. Ilość książek przeczytanych przez jednego ucznia waha się między 2 a 7 książkami. Książki wypożyczano uczniom do domu podczas przerw i po nauce szkolnej. Oprócz tego uczniowie prenumerowali i czytali czasopismo dla młodzieży „Rothe Kreuzzeitung".

Bibljoteką zawiadywał profesor Józef Mosler.

3. Kółko polonistyczne.

Kółko polonistyczne miało na celu rozszerzanie i pogłębianie wiadomości uczniów z literatury polskiej i wyrobienie samodzielnego sądu o dziełach. Nie było ono zorganizowane w samoistny Zarząd, tylko stanowiło sekcję Czytelni. Należeli do niego uczniowie klas: VII (14) i VIII (11), którzy brali udział w posiedzeniach i przygotowywaniu referatów oraz w dyskusji. Jeśli chodzi o większe referaty, których podjęli się uczniowie z ramienia Kółka polonistycznego, były one następujące: 1) „Humor w utworach Prusa" (Zuckerkandel Markus VII), 2) „Szkolnictwo rosyjskie w „Syzyfowych pracach" (Tustanowski Roman VII), 3) „O Prometeuszu i prometeizmie" (Dunajewski Kazimierz VII). Nadto opiekun Kółka wprowadził członków na pierwszem posiedzeniu na tory pracy naukowej, omawiając na przykładach dwu ballad Mickiewicza zagadnienie p. t. „Analiza utworów literackich". Ogółem odbyło się 8 posiedzeń poświęconych bądź dyskusjom, bądź sprawom związanym z programem działalności Kółka.

Kółkiem opiekował się nauczycjel Tadeusz Woytoń.

4. Kółko filologji klasycznej.

Istniejące od kilku lat w Zakładzie Kółko filologiczne, ukonstytuowało się z początkiem roku szkolnego w obecności opiekuna, profesora Marjana Kosiaka i wybrało zarząd w następującym składzie:

Pytel Paweł, uczeń klasy VIII — prezes, Baczyński Andrzej, ucz. kl. VIII — wiceprezes, Buczkowski Adolf, uczeń kl. VI — sekretarz, Kromp Mieczysław, uczeń kl. VII — skarbnik.

Jako wkładkę miesięczną na rzecz bibljoteki filologicznej Kółka uchwalono ze względu na ciężkie czasy tylko 5 gr.

Członkami Kółka byli uczniowie z klas VI, VII i VIII.

W roku sprawozdawczym Kółko filologiczne odbyło kilka posiedzeń, na których zostały wygłoszone opracowane samodzielnie, na podstawie dzieł dostarczonych z bibljoteki nauczycielskiej, następujące referaty: Baczyński Andrzej, ucz. kl. VIII, odczytał referat p. t. „Wykształcenie Rzymianina", Mróz Józef, uczeń kl. VIII,

wygłosił referat: „Życie Rzymian znane z dzieł literackich“, Weitz Jachiel, uczeń kl. VII, wygłosił referat: „Nauka Platona o ideach“. Oprócz tego opracowali uczniowie kl. VII w związku z lekturą Platona Apologji Sokratesa i Krytona referaty i korreferaty na tematy: Etyka Sokratesa i Sokrates jako wzòr obywatela. Po referatach toczyła się dyskusja, której wyniki zbierał i oświetlał krytycznie, obecny na posiedzeniach opiekun Kółka względnie uczący w klasie VII języka greckiego nauczyciel.

Kółko filologiczne okazało w roku sprawozdawczym mniejszą ruchliwość, niż w roku poprzednim, jeśli weźniemy pod uwagę ilość wygłoszonych referatów; zato wzrosła liczba uczniów czytających książki wypożyczone z bibljoteczki Kółka filologicznego, w porównaniu z rokiem poprzednim — dwukrotnie.

Korzystało bowiem z bibljoteczki 18 uczniów, którzy przeczytali 59 dzieł. Z tych 18 czytających tylko 6 uczniów pożyczyło po jednej książce; reszta czytała przynajmniej po 2 książki. Przeciętnie wypadają 3 książki przeczytane na jednego ucznia. Jest to dowodem, że uczniowie interesują się literaturą i kulturą klasyczną i że bibljoteczka Kółka spełnia pokładane w niej nadzieje. Wkładki uczniów przyniosły w r. szk. 1931/32 26 zł. 30 gr., z r. 1930/31 zostało po wpływie należytości i doliczeniu procentu 26 zł., 77 gr., razem suma dochodów wyniosła 53 zł. 07 gr., rozchody zaś wyniosły 28 zł. 75 gr., tak, że saldo na rok następny wynosi 24 zł. 32 gr.

Liczba książek w bibljotece Kółka zwiększyła się nieznacznie, bo do tamtegorocznych 23 tomów przybyło tylko 5 książek następujących:

Nr. 24 Tadeusz Zieliński: Literatura starożytnej Grecji w epoce powszechnej. Zarys ogólny. Część pierwsza, Warszawa 1930.

Nr. 25 Homer: Odysseja w przekł. Siemieńskiego, wstęp i objaśń. zaop. Tadeusz Sinko, Kraków 1922.

Nr. 26 Homer: Iljada w przekł. Franc. Ksaw. Dmochowskiego, wstęp. i koment. opatrzył Tadeusz Sinko, Kraków 1923.

Nr. 27 Florence, Roma, Montecassino, Caserta, Siracusa. Nuples, Agrigento.

Nr. 28 Ks. Dr. Władysław Szczepański T. J. Najstarsze cywilizacje wschodu klasycznego Egea i Hatti, Warszawa — Lwów 1923.

Opiekunem Kółka filologji klasycznej byf prof. Marjan Kosiak.

5. Kółko historyczne.

Praca historyczna uczniów, poza obowiązkową nauką szkolną, polegała na opracowaniu pewnych zagadnień historycznych lub też działalności jednostek na tle pewnej epoki.

Opracowania te miały charakter sprawozdań, przygotowanych przez poszczególnych uczniów lub wszystkich uczniów danej klasy.

Opracowania pewnego zagadnienia historycznego przez wszystkich uczniów miały miejsce w kl. IV, natomiast w kl. V, VI, VII i VIII były opracowania indywidualne.

W klasie IV otrzymali uczniowie do opracowania temat ujęty w 15-cie pytań, obejmujących działalność Solona, Pizystrata i Klistenesa, ich stosunek do spraw państwowych i społecznych i ustosunkowanie się warstw społecznych do trzech mężów i ich działalności — i temat drugi, obejmujący: Rozwój terytorjalny Rzymu w dobie republiki.

Opracowania te, odczytywane przez kilka uczniów, a następnie omawiane, dawały sposobność do wymiany i ścierania się myśli i poglądów w poruszanych kwestjach i miały na celu przyswojenie sobie umiejętności orjentowania się w szerszym nieco materjale.

Uczniowie kl. V opracowali następujące zagadnienia:

Polska i Czechy za Piastów — opracował Aleksander Dobrucki, Polska i Ruś za Piastów — opracował Grzegorz Majka, Polska i Niemcy za Piastów — opracował Jerzy Hass.

Zagadnienie Bolesława Śmiałego i biskupa Stanisława opracowało trzech uczniów: Dobrucki, Hass i Maison na podstawie Tadeusza Wojciechowskiego: Szkice z jedenastego wieku (Strącenie i żegnanie króla Bolesława II; Faktum biskupa Stanisława; Kto był Gallus; Zatrata korony i pierwszy kult Stanisława).

Klasa VI opracowała monografje A. Śliwińskiego:

Buczkowski Adolf opracował monografję o Hetmanie Żółkiewskim,
Eisenberg Salomon „ „ „ Władysławie IV,
Białowąs Mikołaj „ „ „ Janie III Sobieskim,
Teitelbaum Natan „ „ „ Stefanie Batorym.

Klasa VII opracowała następujące tematy:

Tustanowski Roman: Działalność Bonapartego w okresie Dyrektorjatu.
Kamiński Antoni: Legjony Dąbrowskiego do r. 1807.
Saphier Moses: Polityka wewnętrzna Napoleona I.
Dunajewski Kazimierz: Legjony od r. 1807 do bitwy pod Lipskiem.
Zaborski Roman: Kongres Wiedeński.
Kamiński Antoni: Podbój i kolonizacja Afryki.
Tustanowski Roman: Japonja i Chiny w w. XIX.
Dunajewski Kazimierz: Ameryka południowa w w. XIX.

Ostatnie trzy referaty opracowane zostały na podstawie książki Driaulta i Monoda p. t. Dzieje polityczne w. XIX.

W klasie VIII kilku uczniów podjęło się referatów z Polski współczesnej, lecz tylko jeden z nich został odczytany i omówiony, a mianowicie:

Baworowskiego Marjana: Ustrój i teorje społeczno-gospodarcze z korreferatu Chmilewskiego Eugenjusza.

Opiekunem Kółka historycznego był nauczyciel Ferdynand Lercher, a nader pomocną mu była praktykantka Pickholzówna Reisel.

6. Kółko turystyczno-krajoznawcze.

Założone w myśl odezwy Podolskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego, Kółko turystyczno-krajoznawcze w tutejszym Zakładzie, zorganizowane zostało dnia 8 lutego b. r.

Mając na oku najrozmaitsze zainteresowania uczniów i starając się je uwzględnić w jednej organizacji uczniowskiej, podzielono kółko na sekcje, a mianowicie: turystyczną, fotograficzną, etnograficzną i ochrony przyrody.

Zadaniem sekcji turystycznej było, przez urządzanie wycieczek, poznanie najbliższej okolicy, następnie województwa a wreszcie całej Polski.

Sekcja fotograficzna gromadziła uczniów, oddających się z zamiłowaniem czynnościom, związanym z fotografją.

W sekcji etnograficznej pracowali uczniowie nad zbieraniem i poznaniem wytworów ducha i rąk ludzkich Podola.

Sekcja „Ochrony Przyrody" starała się realizować postulaty zawarte w jej nazwie. Kółko liczyło 130 członków, przeważnie z klas niższych.

W bieżącym roku szkolnym urządziła sekcja turystyczna 2 dalsze wycieczki, a mianowicie 2 jednodniowe do Trembowli i Zbaraża oraz 6-ciodniową do Krakowa — Wieliczki — Zakopanego i Lwowa.

Wycieczkę do Trembowli prowadzili naucz. Lercher Ferdynand, Wagner Alfred i prakt. Pickholz Reisel.

Składała się ona z uczniów klasy III i VI. Wyjazd z Tarnopola nastąpił wczesnym rankiem o godzinie 4·04, powrót tego samego dnia o godzinie 22·30.

Wycieczka miała charakter krajoznawczy i naukowy.

Pod względem krajoznawczym zapoznali się uczniowie w czasie wycieczki z charakterystycznemi formami rzeźby Podola, zabytkami historycznemi oraz osobliwościami Trembowli i jej okolic. W czasie wycieczki zwiedzili uczniowie monastyr obronny w Podgórzanach, klasztor i kościół renesansowy Karmelitów, ruiny zamku trembowelskiego i rzymsko-katolicki kościół parafjalny w stylu bazyliki starochrześcijańskiej.

Okolice Trembowli, jej zabytki i osobliwości dały sposobność kierownikom wycieczki do pogadanek historycznych i naukowych.

Pogoda pozwoliła na zupełne wyzyskanie wycieczki pod każdym względem. Czas wolny zużyli chłopcy na zabawę ruchową i kąpiel w Serecie pod Podgórzanami. Na zamku, już po południu, uczniowie kl. III i VI rozegrali między sobą zawody w piłce nożnej, skrócone do 1 godziny. Uczniowie klasy III nawiązali kontakt z uczniami kl. III trembowelskiego gimnazjum, z którymi rozegrali normalny match z wynikiem 6 : 5 na korzyść uczniów kl. III naszego gimnazjum. Grą kierował ucz. kl. VI, Dzięgała Michał

Na zamku trembowelskim fotograf miejscowy dokonał dwóch zdjęć, które będą miłą pamiątką ciekawej i pożytecznej wycieczki.

Nastrój wycieczki jaknajlepszy przy godnem pochwały współżyciu uczniów obu klas.

W imieniu uczniów składa Sekcja turystyczna podziękowanie Komitetowi Rodzicielskiemu za pomoc materjalną 11·10 zł., którą zużyto na obdarzenie uczniów słodyczami i wyznaczenie słodkiej nagrody dla zwycięskich drużyn.

Dnia 9 czerwca 1932 r. odbyła się wycieczka krajoznawcza uczniów kl. I i II do Zbaraża pod kierunkiem profesora Marjana Kosiaka, wychowawcy kl. II i praktykanta, dr. Ottona Fischera. W wycieczce wzięło udział 45 uczniów kl. I i 44 uczniów kl. II, nadto z Komitetu Rodzicielskiego Gimn. I p. Naczelnikowa Brzozowska i p. Radca Rzepnijski, razem 93 osób.

Wycieczka była mało męcząca, bo trwała od godz. 8 rano do godz. 5 po południu. W ciągu 6 godzin można było zwiedzić jedynie ruiny zamku w Starym Zbarażu z ciekawą grotą i nowy zamek w Zbarażu, wsławiony obroną ks. Jeremiego Wiśniowieckiego w 1649 r. Klasztor i kościół O. O. Bernardynów oglądała wycieczka tylko zdaleka w drodze ze Starego Zbaraża do miasta. Resztę czasu zajęły trzy dłuższe postoje, konieczne wskutek młodego wieku uczniów. Skorzystał z nich p. Radca Rzepnijski i paru uczniów, robiąc zdjęcia fotograficzne wycieczki na tle zabytków.

Opis ich i historję podał uczniom krótko kierownik wycieczki, natomiast dr. Fischer omawiał z uczniami napotkane okazy tamtejszej fauny i flory.

Dnia 13 czerwca 1932 r. wyruszyła pod kierunkiem nauczyciela Karola Wiśniewskiego wycieczka szkolna do Krakowa — Wieliczki — Zakopanego i Lwowa. Wyjazd nastąpił o godzinie 17·56.

Uczniowie przybyli do Krakowa, dnia 14 czerwca b. r., gdzie po zajęciu wyznaczonych kwater i wypiciu śniadania zwiedzili większość Kościołów, Muzea, Barbakan, pomnik Jagiełły, Skałkę oraz Wawel z Zamkiem, Katedrą, Skarbcem i Dzwonem Zygmunta.

Dnia 15 czerwca zwiedziła wycieczka saliny wielickie i resztę osobliwości Krakowa, poczem nocnym pociągiem wyjechała na trzydniowy pobyt do Zakopanego, w czasie którego odbyto wycieczki do Doliny Strążyńskiej, Hali Gąsieniowej i Doliny kościelskiej — część uczniów zwiedziła też Morskiej Oko. Po pożegnalnem przedstawieniu p. t. „Wesele Góralskie“, odegranem przez uczniów miejscowego Gimnazjum, wrócili uczniowie przez Sambor do Tarnopola 19 b. m., zatrzymując się po drodze we Lwowie celem zwiedzenia Targów Wschodnich.

Opiekunem Kółka Turystyczno-Krajoznawczego był nauczyciel, inż. Syrek Jan.

E) *Wychowanie estetyczne.*

Wychowanie estetyczne odbywało się na lekcjach obowiązkowych rysunku i śpiewu dla kl. I — III, tudzież na lekcjach szkolnych języka ojczystego, języków staro-klasycznych i języka niemieckiego, na których czytanie i analiza utworów literatury pięknej budziły poczucie piękna i wyrabiały smak estetyczny u uczniów wszystkich klas. Aby budzić zamiłowanie do piękna żywego słowa, kierowano uczniów na przedstawienia teatralne i recytacje, odpowiedne dla młodzieży szkolnej.

1. Chór.

Oprócz obowiązkowej nauki śpiewu w kl. I—III, uprawiano w Zakładzie nadobowiązkowo śpiew chóralny w dwóch oddziałach: 1) jako chór chłopięcy i 2) jako chór męski.

Chór chłopięcy składał się z 60 uczniów kl. I — III, chór męski liczył 25 uczniów kl. IV — VIII. Próby odbywały się dwa razy tygodniowo po 1 godzinie przy używaniu szkolnego harmonjum. Przerobiono następujące pieśni:

a) kościelne: Kyrie, Sanctus, O Maryjo, Boże dlatego, Bądź mi litościw, Ty, któryś gorzko, Wiatr w przelocie, Matko bolesna,

b) świeckie: Święta miłość dla ojczyzny, Chór strzelców, Hasło, Pieśń żołnierska, Hejże dalej do mazura, Pieśń żniwiarzy, Czas do pracy, Radosny dzionek, Marsz Legji studenckiej, Nasz kraj, Witaj majowa jutrzenko.

Odśpiewano 4 pieśni kościelne przygodne, 4 postne, 11 pieśni świeckich patrjotycznych, ludowych i żołnierskich.

Chór prowadziła i kierowała nim nauczycielka Rybak Olga.

2. Orkiestra szkolna.

Orkiestra szkolna powstała z ramienia gminy szkolnej i skupiła tych uczniów, którzy byli już zaawansowani w grze na pewnym instrumencie. Zespół liczył 21 uczniów, a mianowicie:

1) Morks Natan, ucz. kl. VII (I skrzypce),
2) Wychrysta Józef, ucz. kl. V (I skrzypce),
3) Melnyczuk Longin, ucz. kl. VII (I skrzypce),
4) Sokołowski Hieronim, ucz. kl. VII (I skrzypce),
5) Tyczyński Felicjan, ucz. kl. V (II skrzypce),
6) Maison Adam, ucz. kl. V (II skrzypce),
7) Gelber Zygmunt, ucz. kl. II (II skrzypce),
8) Günsberg Simon, ucz. kl. III (II skrzypce),
9) Perlman Seweryn, ucz. kl. III (II skrzypce),
10) Gelber Maksymiljan, ucz. kl. IV (III skrzypce),
11) Teichholz Franciszek, ucz. kl. III (III skrzypce),
12) Sambor Tadeusz, ucz. kl. II (III skrzypce),

13) Pintz Eugenjusz, ucz. kl. VIII (I mandolina),
14) Wereszczak Juljan, ucz. kl. V (I mandolina),
15) Porębski Władysław, ucz, kl. V (II mandolina),
16) Dyjuk Eugenjusz, ucz. kl. II (III mandolina),
17) Szczurko Emiljan, ucz. kl. VIII (gitara),
18) Rokicki Stanisław, ucz. kl. VIII (gitara),
19) Ratycz Borys, ucz. kl. VIII (gitara),
20) Góral Bolesław, ucz. kl. VII (gitara),
21) Filipczak Mieczysław, ucz. kl. VIII (berda),

Orkiestra brała udział we wszystkich uroczystościach państwowych i szkolnych, urządzonych w Zakładzie. Próby odbywały się w godzinach popołudniowych lub zaraz po nauce szkolnej.

Wyćwiczono hymn państwowy, 3 marsze, 1 uwerturę, 4 walce, wieniec pieśni żołnierskich, wiązankę pieśni polskich i 2 pieśni, nadto Morks Natan, ucz, kl. VII, wykonał następujące partje solowe:

a) Verliebt (arja z opery Helmesbergera),
b) Frasquita: Włoska pieśń,
c) Gruss an Zürich (pieśń),
d) Per Gynsts: Heimkehr (pieśń),
e) Przedśmiertna pieśń łabędzia.

Orkiestrą opiekował się nauczyciel Wiśniewski Karol, a kierował nią uczeń klasy VII, Morks Natan.

F) Wychowanie fizyczne.

Wychowanie fizyczne młodzieży w szkole szło w kierunku zapewnienia jej zdrowia, energji, jasnego poglądu na życie i zadowolenia oraz większej zdolności do pracy. Dążąc do zrealizowania powyższego celu, oparła się Dyrekcja Zakładu na planach ministerjalnych, które określają zakres i dobór ćwiczeń, dzieląc całokształt wychowania fizycznego na ćwiczenia cielesne czyli gimnastykę, jako przedmiot obowiązkowy oraz gry, zabawy i sporty, jako nadobowiązkowe. Ćwiczenia cielesne odbywały się w godzinach porannych do 31 marca 1932 r. w wymiarze 3 godz., zaś od 1 kwietnia b. r. w wymiarze 2 godz. tygodniowo dla każdej klasy, według systemu Linga, w zastosowaniu W. Sikorskiego, z uwzględnieniem wieku i stopnia rozwoju fizycznego młodzieży.

Największą bolączką naszego gimnazjum jest brak własnej sali gimnastycznej. To też nauka gimnastyki odbywała się w wynajętej sali „Sokoła", przyczem korzystano i z sokolego boiska. Młodzież ćwiczyła w przepisanym przez Min. W. R. i O. P. stroju ćwiczebnym. W porze letniej i wczesną jesienią odbywały się ćwiczenia na boisku Sokoła.

Pozatem odbywały się po południu gry i zabawy. W jesieni grała młodzież na boisku Sokoła w siatkówkę, szczepiórniaka,

palanta i uprawiała lekką atletykę. W porze zimowej uprawiano łyżwiarstwo, saneczkowanie i jazdę na nartach, w okresie letnim pływanie i wioślarstwo. Gimnazjum posiada własną przystań nad Seretem, 3 łodzie, 2 wędki i 2 pasy korkowe.

W jesieni bieżącego roku szkolnego odbywały się zawody o Państwową Odznakę Sportową. Z zakładu uzyskało tę odznakę 10-ciu uczniów. Zawody były połączone ze świętem sportowem r. sz. 1930/31, urządzonem dopiero w jesieni z tego powodu, że w zeszłym roku szkolnym zajęte było boisko sportowe przez Wystawę Regjonalną. W roku sprawozdawczym odbyły się w dniach od 5-go do 14-go czerwca włącznie próby o P. O. S. (Państwową Odznakę Sportową) pod przewodnictwem pana majora Semergi Zygmunta, Komendanta Obwodowego P. W. i W. F. Z I gimnazjum zdobyli odznakę sportową następujący uczniowie: Hass Jerzy, ucz. kl. V, Procyk Józef, ucz. kl. V, Tyczyński Felicjan, ucz. kl. V, Diakiw Roman, ucz. kl. VI, Czajkowski Zenon, ucz. kl. VII.

Od 15-go do 19-go czerwca odbywały się zawody drużynowe, stanowiące integralną część święta sportowego P. W. i W. F., tudzież święta sportowego szkolnego. Z pośród 10 drużyn, które stanęły do pięcioboju (strzelanie, bieg na 100 m. skok w dal, rzut kulą 5 kg. i wspinanie się na linie) drużyna I gimnazjum w składzie Buczkowskiego Adolfa, ucz. kl. VI, Waltucha Samuela, ucz. kl. VI, Czajkowskiego Zenona, ucz. kl. VII, Melnyczuka Longina, ucz. kl. VII i Tustanowskiego Romana, ucz. kl. VII, zdobyła miejsce 3-cie.

Do siatkówki stanęło 7 drużyn. Drużyna I-go gimnazjum zdobyła miejsce 1-sze.

Drużynę stanowili: Dzięgała Michał, ucz. kl. VI, Babczyszyn Marcin, ucz. kl. VII, Czajkowski Zenon, ucz. kl. VII, Dunajewski Kazimierz, ucz. kl. VII, Kamiński Antoni, ucz. kl. VII i Melnyczuk Longin, ucz. kl. VII.

Dnia 19 czerwca zakończono święto sportowe uroczystem nabożeństwem w kościele parafjalnym, w którem wzięła udział wszystka młodzież z gronem nauczycielskiem. Po nabożeństwie odbyła się defilada szkół i towarzystw przed Władzami. Po południu tegoż dnia odbyły się jeszcze pokazy rozmaitych gałęzi sportowych, zakończone rozdaniem nagród zawodnikom.

Zespół drużynowy naszego zakładu otrzymał pierwszą nagrodę z dyplomem za grę w siatkówkę oraz 3 dyplomy a to: a) za III miejsce w pięcioboju, b) za III miejsce w strzelaniu, c) za III miejsce gry w szczepiórniaka.

Wyniki zawodów w czasie święta sportowego świadczą o bardzo znacznym postępie w sprawności fizycznej i sportowej uczniów I gimnazjum.

Opiekunem wychowania fizycznego był do 31 marca 1932 r. naucz. Szmilewski Antoni, od 1 kwietnia kierowali niem nauczyciele II gimnazjum Buła Józef i Juzwa Stefan.

1. Hufiec szkolny P. W.

Zarządzeniem Pana Ministra W. R. i O. P. i Pana Ministra Spraw Wojsk., do przysposobienia wojskowego w szkołach średnich w roku szk. 1931/32 należeli obowiązkowo wszyscy uczniowie klas VI i VII z wyjątkiem tych, których lekarz uznał za niezdolnych.

W intencji powyższego zarządzenia prace w przysposobieniu wojskowem w naszym Zakładzie szły w następujących kierunkach:

1) wyrabianie w młodzieży czynnego patrjotyzmu, w szczególności zaś poczucia państwowego, wyrażającego się w gotowości poniesienia wszelkich ofiar w obronie państwa.

2) rozwijanie hartu woli, obowiązkowości i karności.

3) pomnażanie sił fizycznych przez nauczanie sprawności wojskowych i odbywanie ćwiczeń polowych.

Rok szkolny P. W. rozpoczął się dnia 10 września uroczystą zbiórką członków wszystkich Zakładów, gdzie do zebranych przemówił w gorących słowach Komendant Obwodu P. W. Major Lachowicz Jan, przedstawiając cele i zadania przysposobienia wojskowego. Następnie przeprowadzono podział na kompanje. Uczniowie naszego Zakładu, należący do I stopnia zostali przydzieleni do 4 komp., II zaś stopnia do 2 komp. Ćwiczenia stopnia I odbywały się przez cały rok szkolny każdej środy od godz. 14·30 do 17-tej, stopnia II każdego poniedziałku w tych samych godzinach. Poza normalnemi ćwiczeniami, przewidzianemi w wyżej wymienionem rozporządzeniu, uczniowie naszego Zakładu brali jeszcze udział w kursach specjalnych, jak kursie narciarskim, łączności i O. P. L., zakończonych zawodami bądź egzaminami. W okresie letnim członkowie P. W. bardzo intenzywnie uprawiali sport strzelecki, co udzieliło się także i ich kolegom młodszym. Od dnia 23 do 25 maja odbyły się ćwiczenia polowe z biwakowaniem dla II stopnia w Myszkowicach. Ćwiczenia te wykazały zdolność ponoszenia trudów w czasie marszów, karność i uzupełniły wyszkolenie. Mimo intenzywnego wysiłku fizycznego młodzież wykazała pogodę ducha i żywość umysłu, reprodukując wieczorem przy ognisku cały szereg deklamacyj, pieśni i grę na instrumentach.

Uroczyste zamknięcie roku szkolnego odbyło się 19 czerwca „Świętem P. W. i W F“ z bardzo bogatym programem, na który złożyły się najrozmaitsze zawody, pokazy i popisy, jako wynik całorocznej pracy w tych dziedzinach.

W okresie wakacyjnym członkowie II stopnia korzystać będą z 3 tygod. obozów letnich w Pasiecznej.

Oficerem P. W. i W. F. był por. Switlak Adam, kierownikiem zaś pedagogicznym ze strony Zakładu naucz. Wagner Alfred.

2. Drużyna Harcerska im ks. Józefa Poniatowskiego.

Założona w 1921 roku drużyna harcerska pod nazwą III-Tarnopolskiej Drużyny Harcerskiej im. ks. Józefa Poniatowskiego, liczyła z początkiem roku 49 członków, lecz liczba ta, wskutek wystąpienia kilku członków z gimnazjum a tem samem z drużyny i wreszcie z powodu wydalenia niektórych członków za niespełnianie obowiązków harcerskich, zmniejszyła się do 40.

W drużynie grupuje się młodzież zakładu od kl. I - VIII włącznie. Z 40 członków drużyny posiada stopień III, t. j. młodzika 11, stopień II, t. j. wywiadowcy 2. Drużyna dzieli się na 4 zastępy a to: zastęp I „Skrzetuskich“ z zastępowym Hassem Jerzym, ucz. kl. V, II „Wiśniowieckich“ z zastępowym Białowąsem Mikołajem. ucz. kl. VI, III „Wołodyjowskich“ z zastępowym Łajdziakiem Michałem, ucz. kl. VI, i III „Gromada Wilków“ z zastępowym Maisonem Adamem, ucz. kl. V. Opiekunem drużyny z ramienia szkoły był z początkiem roku szk. Dyr. Dominik Pytel, od dnia 1. IV. 1932 r. naucz. Józef Buła. Funkcję komendanta drużyny pełnił przyboczny z prawem prowadzenia drużyny, Nakoneczny Józef, ucz. kl. VIII. Funkcje przybocznych pełnili: Dziedzic Ignacy, ucz. kl. VI i Bełza Michał, ucz. kl. IV.

Drużyna posiada regulamin wewnętrzny, oparty na przepisach Z. H. P. i stosuje się do przepisów i regulaminu władz harcerskich. Członkowie specjalizowali się w samarytance, pionierce, sygnalizacji, służbie polowej i obozownictwie na zbiórkach zastępów lub drużyny. Drużyna odbyła w ciągu roku 20 odpraw zastępowych, 37 zbiórek drużyny, z tego 3 wycieczki do Gajów Wielkich, Czarnego Lasu i na Przywalichę. Zbiórek zastępów było 60, z tego wycieczek połączonych z ćwiczeniami polowemi 20. Po zejściu śniegu zbiórki zastępów odbywały się na wolnem powietrzu.

Dnia 10 stycznia 1932 r. złożyło egzamin na młodzika 6 druhów, a 15 maja egzamin na „wilczka“ 12 druhów z kl. I.

Drużyna brała udział we wszystkich uroczystościach państwowych i harcerskich. Z przedsiębiorstw dochodowych urządziła drużyna po raz drugi św. Mikołaja po domach. Kasę drużyny, oprócz skromnych wkładek, które w tym roku wynosiły 20 gr., zasiliły dochody z własnych przedsiębiorstw.

Do obozów letnich w okresie wakacyjnym zgłosiło się 15 druhów, a to: do obozu hufca tarnopolskiego 11, do obozu P. W. i W. F. 4 i na kurs drużynowych Kom. Chorągwi Lwowskiej 2.

Drużyna posiada w Zakładzie własną izbę harcerską, urządzoną na modłę świetlicy. Bibljoteczka podręczna drużyny liczy 65 książek. W roku sprawozdawczym zakupiono za 30 zł. 10 podręczników instrukcyjnych.

Praca w drużynie rozwijała się powolnie i niesystematycznie z powodu braku kwalifikowanego instruktora.

Obroty w kasie drużyny wykazują po dzień 20 czerwca 1932 r.

w przychodach	280 zł. 01 gr.
w rozchodach	124 zł. 90 gr.
saldo wynosi	155 zł. 11 gr.

z czego na książeczce Kasy Oszczędności m. Tarnopola Nr. 46104 jest złożonych 146 zł. 46 gr.

Opiekunem drużyny harcerskiej był do 31 marca Dyrektor Pytel Dominik, od 1 kwietnia nauczyciel Buła Józef.

3. Opieka lekarska.

Opieka lekarska i nadzór higjeniczny nad uczniami sprawował lekarz szkolny Dr. Jan Schmidt, który ordynował w gabinecie lekarskim Zakładu przez 3 godziny tygodniowo. W roku sprawozdawczym przeprowadzono 274 badań indywidualnych oraz zbadano 246 uczniów ambulatoryjnie się zgłaszających, którym udzielono porady lekarskiej. Pozatem zostało przeprowadzone badanie stanu zdrowia wszystkich uczniów należących do hufca szkolnego P. W., przed wyjazdem na obóz letni. Z chorób zakaźnych zaszły tylko sporadyczne wypadki odry, różyczki i grypy, stojące w związku z epidemją tych chorób w mieście.

Chorzy uczniowie powracali do zakładu dopiero po upływie przepisanego terminu izolacji. W wyniku dokonywanych przeglądów perjodycznych zwolniono 20 uczniów od ćwiczeń gimnastycznych, z których 4 uczniów zwolniono zupełnie na podstawie zarządzenia Kuratorjum O. S. L., zaś 16 uczniów zwolniono czasowo.

W ciągu roku miał lekarz szkolny pogadanki z młodzieżą na temat gruźlicy jako choroby społecznej oraz wykład o znaczeniu i celach Polskiego Czerwonego Krzyża. Na cele „Walki z gruźlicą“ zebrano 10 zł., które przekazano Komitetowi „Tygodnia przeciwgruźliczego“.

Wyniki badań indywidualnych podaje zamieszczona tabelka:

STAN ZDROWOTNY UCZNIÓW WEDŁUG SPRAWOZDANIA LEKARZA SZKOLNEGO.

A. CHRZEŚCIJANIE.

Klasa	Liczba dzieci badanych	Odżywianie			Powiększenie gruczołów chłonnych, zewnętrznych	Skrzywienie kręgosłupa	Krzywica	Wady serca	Przepukliny	Gruźlica			Stan zębów		Wady wymowy		Wzrok		Słuch		Częste krwotoki z nosa	Zwolniono z ćwiczeń cielesnych	
		dobre	średnie	złe						a) płuc, czynna ew. potwierdz. bad. bakt.	b) gruczołów zewn. (ropienie) lub śródpierś.	c) kości	z jamą ustną nieuporządkowaną	z zębami zaplomb. lub zdrowemi	jąkanie	inne	inne cierpienia oczu	wady wzroku	cierpienia uszu	wady słuchu		zupełnie	na czas dłuższy
I	33	10	20	3	13	5	1	—	—	—	2	1	28	—	—	—	1	1	—	—	—	1	2
II	24	7	17	—	3	—	—	—	1	—	2	—	12	3	—	—	1	1	—	—	—	—	2
III	19	9	7	3	4	1	—	—	—	—	1	—	12	1	—	—	—	1	—	—	—	—	1
IV	20	8	11	1	8	2	—	1	—	—	—	—	8	1	—	—	1	2	—	—	—	—	1
V	22	11	10	1	1	—	—	—	—	—	2	—	14	3	—	—	3	2	—	—	—	—	2
VI	16	8	8	—	1	—	—	—	—	1	—	—	5	1	—	—	2	—	—	—	—	1	—
VII	24	15	9	—	3	—	—	—	—	2	1	—	16	—	—	—	—	5	—	1	—	1	1
VIII	26	19	7	—	3	—	—	1	—	—	1	—	15	3	—	—	1	3	—	—	—	—	1
Ogółem	184	87	89	8	36	8	1	2	1	3	9	1	110	12	—	—	9	15	—	1	—	3	10

B. ŻYDZI.

Klasa	Liczba dzieci badanych	Odżywianie			Powiększenie gruczołów chłonnych zewnętrznych	Skrzywienie kręgosłupa	Krzywica	Wady serca	Przepukliny	Gruźlica			Stan zębów		Wady wymowy		Wzrok		Słuch		Częste krwotoki z nosa	Zwolniono z ćwiczeń cielesnych	
		dobre	średnie	złe						a) płuc czynna ew. potwierdz. bad. bakt.	b) gruczołów zewn. (ropienie) lub śródpierś.	c) kości	z jamą ustną nieuporządkowaną	z zębami zaplombow. lub zdrowemi	jąkanie	inne	inne cierpienia oczu	wady wzroku	cierpienia uszu	wady słuchu		zupełnie	na czas dłuższy
I	16	8	8	—	8	—	—	—	—	—	2	—	13	1	—	—	1	—	—	—	—	—	2
II	25	12	13	—	1	2	—	2	—	—	2	—	19	3	—	—	4	1	—	—	—	—	2
III	17	7	8	2	8	—	1	—	—	—	—	—	13	—	—	—	1	3	—	—	—	—	—
IV	10	3	5	2	2	—	—	—	—	1	2	—	5	1	—	—	2	—	—	—	—	—	3
V	2	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—
VI	5	—	5	—	2	—	—	1	—	—	1	—	3	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1
VII	11	7	4	—	2	—	—	—	—	—	3	—	10	—	—	—	—	3	—	—	—	—	3
VIII	4	3	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Ogółem	90	41	45	4	24	2	1	4	—	1	10	—	65	6	—	—	9	9	—	—	—	1	12

4. Opieka dentystyczna.

Opiekę dentystyczną sprawowała lekarz-dentystka, Wanda Hordyńska.

Gabinet dentystyczny szkolny mieści się w lokalu Państw. Seminarjum Nauczycielskiego Męskiego w Tarnopolu.

Wynik oględzin uczniów kl. I 50, kl. II 48, kl. III 35, kl. IV 30, kl. V 22, kl. VI 20, kl. VII 35, kl. VIII 39. Ogółem 270 uczniów.

	uczn.	zębów	
Z ogólnej liczby zbadanych zupełnie zdrowe zęby miało	30		
Czyści zęby codziennie . . .	172		
„ „ rzadko	47		
„ „ nigdy	36		
Zgryz prawidłowy	227		
„ nieprawidłowy	28		
Pnie do usunięcia po zębach . .	37	50	pni
Brak zębów stałych	28	35	
Ubytki do plombowania w zębach .	198	581	ubytk.
Przetoki (fistuły) przy zębach . .	12	12	przetok
Stan dziąseł prawidłowy . . .	235		
„ „ chorobliwy . . .	20		
Kamień (osad) obecny . . .	72		
„ „ nieobecny . . .	183		

Dokonano rękoczynów:

	uczn.	zębów	
Założono plomb w zębach trzonowych	12	15	plomb
„ „ w kłach i siekaczach .	5	7	plomb
Pnie usunięto	4	5	pni
Zapalenie miazgi ew. zgorzeli wyleczono	25	38	przypadk.
Przetoki wyleczono	—	—	
Kamień (osad) usunięto . . .	16		
Wyleczono początki pyorzhea alveolaris (ropotoku zębodołowego) . .	—	—	
Usunięto zęby mleczne . . .	3	3	

Doprowadzono jamę ustną do porządku w szkole u 7 uczniów. Doprowadzoną do porządku jamę ustną poza szkołą miało 3 uczniów.

	uczn.	zębów
Założono plomb porcelanowych . .	5	7
„ „ amalgamatowych . .	6	9
„ „ cementowych . .	6	6
Ogółem . .	17	22

Uwagi: Pracę w ambulatorjum dentystycznem szkolnem rozpoczęto z początkiem lutego 1932 roku. Zakład tutejszy korzystał z $2^1/_2$ godzin tygodniowo. Przeprowadzono badanie jamy ustnej u uczniów wszystkich ośmiu klas, którzy zgłaszali się z bólem zębów (25 uczniom). Skierowano do Kasy Chorych i lekarza dent. kolejowego 15 uczniów.

Stan higjeniczny jamy ustnej u zbadanych uczniów nie jest zadowalający i wymaga opieki lekarsko dentystycznej.

G) Współdziałanie domu ze szkołą.

Współdziałanie domu ze szkołą było bardzo ważnym czynnikiem wychowawczym. Gimnazjum utrzymywało z rodzicami względnie z opieką domową uczniów ścisły kontakt. W tym celu odbywały się raz w miesiącu konferencje nauczycieli z rodzicami względnie nadzorem domowym, na których rodzice mogli zasięgnąć informacyj o postępach w nauce, zachowaniu się i opinji szkoły o uczniu, nauczyciele zaś mogli dowiedzieć się od rodziców szczegółów z życia domowego ucznia i omówić wspólnie z rodzicami właściwości jego charakteru.

1. Koło Rodzicielskie.

Wyrazem dążeń do wzajemnego zbliżenia się i wytworzenia atmosfery zaufania domu ze szkołą było Koło Rodzicielskie uczniów I Państwowego Gimnazjum w Tarnopolu, założone w r. 1929/30. W roku sprawozdawczym otrzymało Koło statut organizacyjny, zatwierdzony przez władze administracyjne. Do Koła Rodzicielskiego należeli rodzice wszystkich uczniów i opłacali wkładkę miesięczną 50 gr. Walne zgromadzenie rodziców odbyło się we wrześniu 1931 r. Do rodziców przemówił dyrektor zakładu, który przedstawił program współpracy domu ze szkołą, następnie wygłosił referat prof. Woytoń Tadeusz o znaczeniu współdziałania domu ze szkołą. Po obu przemówieniach potoczyła się dyskusja, która świadczyła o zainteresowaniu zgromadzonych poruszonemi problemami i gotowości współpracy ze szkołą. Po udzieleniu absolutorjum ustępującemu zarządowi, wybrano nowy Zarząd Koła Rodzicielskiego na r. sz. 1931/32, którego skład był następujący:

Prezes: P. Fritz Jan, zast. prezesa: P. Czekanowski Michał, sekretarz: P. Stern Mojżesz, skarbnik: P. Pytlowa Irena.

Członkowie: P. Dr. Auerbach Aba, P. Brzozowska Marja, P. Filipczakowa W., P. Kostrakiewiczowa, P. Rzepnijski B., P. Teichholzowa, P. Solarska A., P. Tomaszewska Z., P. Woytoń T., P. Szmilewski A., P. Wagner A., P. Pytel D. — Dyrektor gimnazjum.

Do Komisji rewizyjnej należeli: P. Ast. S., P. Gelber R. i P. Porębski A.

Zarząd ukonstytuował się i przystąpił do pracy, której program ustalono następujący:

1) współpraca z gronem nauczycielskiem nad wychowaniem moralnem, państwowem, obywatelskiem i fizycznem młodzieży;

2) nawiązanie bezpośredniego kontaktu z młodzieżą przez uczestnictwo w obchodach i zebraniach szkolnych;

3) opieka moralna i pomoc materjalna, zwłaszcza biedniejszym uczniom I gimnazjum.

Zarząd odbył 8 posiedzeń i starał się nakreślony sobie program pracy realizować.

Jeśli chodzi o opiekę moralną i pomoc materjalną Koło Rodzicielskie spełniło swoje zadanie. Utworzona z Pań sekcja dożywiania pod kierownictwem P. Dyrektorowej Ireny Pytlowej prowadziła bardzo intenzywnie akcję dożywiania, z której korzystali w pierwszym rzędzie uczniowie dojeżdżający i młodzież biedniejsza za minimalną opłatą względnie bezpłatnie. Codziennie o godz. 10.45, w czasie długiej przerwy, wydawano uczniom śniadanie, składające się ze szklanki ciepłego mleka lub kakao i bułki. Ze śniadań korzystało przeciętnie 80 uczniów. Dożywianie prowadziły następujące Panie:

Dyr. Irena Pytlowa, Insp. Tomaszewska, Sędzina Rzepnijska, Rejentowa Filipczakowa, Dyr. Solarska, Prof. Szmilewska, Nacz. Brzozowska, P. Tyczyńska, P. Jakobiszynowa, P. Astowa i P. Kostrakiewiczowa.

Dożywianie wpłynęło bardzo dodatnio na stan zdrowia, zwłaszcza młodzieży dojeżdżającej.

By młodzież zorganizowana w gminę szkolną i gromadząca się w świetlicy mogła wolne od pracy chwile spędzić pożytecznie i mile, Zarząd Koła Rodziciel. zakupił za kwotę 750 zł. (z szafką 810 zł.) odbiornik radiowy i oddał uczniom do użytku w świetlicy. Dzięki temu mogła młodzież korzystać z audycyj popołudniowych i poranków szkolnych.

Staraniem Koła Rodzicielskiego urządzono w czasie karnawałowym zabawę taneczną dla uczniów klas wyższych, z której czysty dochód wynosił 365 zł. i wzmocnił kasę Koła.

Przedmiotem nieustannej troski Zarządu Koła Rodzicielskiego była sprawa zdobycia funduszów na ufundowanie sztandaru dla Zakładu. Kwota 120 zł., złożona przez grono nauczycielskie i młodzież z okazji imienin Dyrektora Zakładu w r. sz. 1930/31 na książeczce Kasy Oszczędności m. Tarnopola Nr. 48376, zapoczątkowała gromadzenie funduszów na sztandar tak, że poczynione przygotowania przez Koło Rodzicielskie w tym kierunku pozwalają mieć nadzieję, że Zakład otrzyma w roku przyszłym 1932/33 sztandar.

Koło Rodzicielskie — jak wynika ze sprawozdania o jego działalności — spełnia chlubnie swe zadanie w dziedzinie opieki moralnej i pomocy materjalnej. Jeśli jednak chodzi o czynne współdziałanie Koła Rodź. z gronem nauczycielskiem w zakresie wychowania — to ono znajduje się dopiero w stadjum przygotowawczym i szukania dróg, po których ma iść ku realizacji tego najważniejszego i niełatwego zadania szkoły i domu.

Koło Rodzicielskie —a zwłaszcza jego zarząd — na posiedzeniach odbytych w roku szkolnym o tyle zaznajomiło się z postulatami dzisiejszej pedagogiki, że zna swoje obowiązki względem szkoły i zdaje sobie sprawę z konieczności współpracy ze szkołą również w dziedzinie wychowawczej. Rozpocznie się realizowanie tej pracy w przyszłym roku szkolnym w patronatach klasowych, w których zainteresowani rodzice znajdą warunki do współdziałania wraz z nauczycielami uczącymi w danej klasie w pracy nad wychowaniem młodzieży, aby wspólnemi i uzgodnionemi wysiłkami osiągnąć cele wychowawcze.

Sprawozdanie kasowe Koła Rodzicielskiego za rok szkolny 1931/32:

Przychód:

1. Saldo z r. szk. 1930/31 . .	1292·69	zł.
2. Wkładki członków Koła Rodzic. w r. szk. 1931/32 . . .	1255·—	„
3. Z imprez urządzonych przez Zarząd	435·—	„
4. Dar JWPani Inspektorowej Hassowej	22·—	„
5. Ze śniadań uzyskano . .	793·14	„
6. Procent za rok 1931 od kwoty złożonej w Kasie Oszczędności .	114·52	„
Razem	3912·35	zł.
Suma	3912·35	zł.

Rozchód:

1. Dożywianie (mleko, kakao, bułki, służąca)	700·51	zł.
2. Aparat radjowy ze szafką . .	810·—	„
3. Zasiłki dla młodzieży . .	391·10	„
4. Subwencja dla Bursy Polskiej .	50·—	„
5. Wydatki administracyjne . .	18.—	„
Razem	1969·61	zł.
Saldo na rok szk. 1932/33, złożone na książeczce Kasy Oszczędności m. Tarnopola Nr. 46572 . .	1942·74	„
Suma	3912·35	zł.

Nadto złożonych na książeczce Kasy Oszczędności m. Tarnopola Nr. 48376 na sztandar 120·— zł.

2. Bursa Polska im. dr. Maurycego Maciszewskiego.

Bursa Polska im. dr. Maurycego Maciszewskiego jest własnością Towarzystwa Bursy Polskiej. Prezesem jest dyrektor Państw. Gimnazjum I Dominik Pytel.

Dalsze pogorszenie stosunków ekonomicznych na wsi zamknęło prawie zupełnie dopływ młodzieży wiejskiej do szkół średnich i spowodowało obniżenie liczby wychowanków w bursie. Wprawdzie na początku bież. roku szkolnego miała bursa tę samą liczbę uczniów, jak przy końcu ubiegłego roku szkolnego t. j. 32, w tem 24 wych. z Państw. Gimn. I, 3 wych. z Państw. Gimn. II, 4 wych. z Państw. Gimn. III, 1 wych. z Pryw. Szkoły Handlowej T. S. L.; ale w ciągu roku liczba wychowanków stopniała do 28, a po odejściu ósmej klasy w maju do 19. Między nimi z Państw.Gimn. I było 17, z Państw. Gimn. II i III po jednym.

Z powodu rosnącego zubożenia ludności wiejskiej Zarząd Bursy obniżył opłatę miesięczną z 60 zł. na 55 zł., pozostawiając wpisowe w dotychczasowej wysokości 10 zł. Równocześnie jeszcze większej liczbie uczniów niż poprzedniego roku przyznał rozmaite ulgi w opłacie. Na początku bież. r. szkoln. na 32 wychowanków płaciło po 55 zł. 20 wych., po 50 zł. 2 wych., po 40 zł. 2 wych., po 30 zł. 4 wych., po 27 zł. 50 gr. 2 wych., nic nie płaciło 2 wych.; ogółem było 17·5% zniżek, podczas gdy normalnie zniżki powinny stanowić najwyżej 10%. Przy końcu roku na 19 wychowanków tylko 12 wych. płaciło po 55 zł., 2 wych. po 50 zł., 1 wych. 40 zł., 1 wych. 30 zł., 1 wych. 27 zł. 50 gr., 2 wych. było zupełnie uwolnionych od opłaty. Zatem liczba uwolnień skoczyła aż na 29·5%, tj. prawie jedną trzecią.

Mimo tego opłaty wpływają jeszcze oporniej niż poprzedniego roku i mimo największych wysiłków stale zaległości w opłatach przenoszą znacznie 1000 zł. miesięcznie.

Ponieważ w dodatku subwencje skurczyły się jeszcze bardziej niż w roku poprzednim, Zarząd Bursy zdołał tylko z trudnością opędzić ze zwykłych dochodów normalne wydatki, związane z prowadzeniem bursy i musiał się ograniczyć jedynie do najkonieczniejszych drobnych naprawek w gmachu i inwentarzu. Instalację wodociągów, klozetów i umywalni, konieczną ze względu za higjenę zakładu, trzeba było odłożyć na później, nie mówiąc o innych adaptacjach, jakie są potrzebne w zniszczonym przez wojnę budynku.

Bursa daje swym wychowankom oprócz utrzymania opiekę i nadzór. Do pomocy w nauce mają uczniowie 5 map ściennych. Czas wolny od zajęć spędzają albo na podwórzu bursackiem, albo idą na przechadzkę, lub uprawiają sporty. Pod względem wyrobienia sportowego wychowankowie bursy wodzą rej w naszym zakładzie. Tak samo ciągłe współżycie z kolegami w bursie wy-

rabia wychowanków społecznie. Nic zatem dziwnego, że prawie wszyscy bursacy sprawują rozmaite godności we wszelkich organizacjach uczniowskich i w stosunku do swej liczebności wywierają niestosunkowo silny wpływ na życie naszego gimnazjum.

Stan zdrowotny bursy był zupełnie normalny. Liczniejsze choroby, przeważnie wskutek przeziębienia, ukazywały się tylko w porze chłodnej. Ale i te choroby nie mogły się rozszerzyć, bo chorych przenosi się natychmiast do infirmerji, odosobnionej od reszty bursy. Nawet tak zaraźliwa, choć zupełnie lekka choroba jak różyczka, ograniczyła się jedynie do kilku wypadków. Poważniejszych chorób wogóle nie było wśród wychowanków.

Opiekę lekarską także w tym roku szkolnym sprawował z całem poświęceniem dr. Karol Rosenfeld, który jednak ku wielkiemu ubolewaniu całego Zarządu zrzekł się tej funkcji.

Prefektem bursy jest prof. Państw. Gimn. I, Marjan Kosiak, który prowadził wszystkie czynności administracyjne i kancelaryjne, sprawował nadzór pedagogiczny i zarządzał budynkiem bursy.

VI. Kronika Zakładu.

1. IX. 1931. Rozpoczęcie roku szkolnego nabożeństwem dla uczniów obu obrządków. Po powrocie odczytanie podziału godzin.

5. IX. 1931. Młodzież wzięła udział w Nabożeństwie Żałobnem za spokój duszy ś. p. Ministra Sł. Czerwińskiego.

9. IX. 1931. Młodzież wzięła udział w wyświetleniu dźwiękowego filmu lotniczego p. t. „Podcięte skrzydła".

25. IX. 1931. Zebranie organizacyjne Sejmiku gminy szkolnej.

27. IX. 1931. Uroczystość w 600-letnią rocznicę zwycięstwa Polaków nad Krzyżakami pod Płowcami.

8 i 9. X. 1931. Młodzież katolicka przystąpiła do spowiedzi i komunji Św.

11. X. 1931. Udział zakładu w uroczystej procesji ku czci Matki Najświętszej z okazji 1500-lecia soboru w Efezie.

26. X. 1931. Młodzież wzięła udział w filmie p. t. „Upadek Troi".

31. X. 1931. Udział młodzieży w zawodach strzelania z łuku i karabinu, urządzonych przez Powiatową Komendę Z. S.

1-2. XI. 1931. Ferje świąt W. W. Świętych.

8. XI. 1931. Udział młodzieży w Nabożeństwie i uroczystem rozdaniu nagród w Sokole z okazji zakończenia międzyszkolnego święta sportowego.

11. XI. 1931. Uczczenie 13-tej rocznicy Niepodległości Państwa Polskiego przez udział we wspólnem dziękczynnem Nabożeństwie, urządzenie uroczystego poranku szkolnego.

13. XI. 1931. Święto Patrona Zakładu św. Stanisława Kostki.

21. XI. 1931. Udział młodzieży w przedstawieniu p. t. „Potop".

24. XI. 1931. Udział młodzieży w filmie p. t. „Z Byrdem do bieguna południowego".

29. XI. 1931. 101-a rocznica powstania listopadowego. Udział młodzieży w Nabożeństwie i przedstawienie w Sokole Kordjana Słowackiego.

3. XII. 1931. Staraniem Towarz. Tur. Kraj. w Tarnopolu odbyło się dla młodzieży wyświetlenie przeźroczy z objaśnieniami o Podolu.

4. XII. 1931. Wykład z przeźroczami P. Sławoja o Wilnie.

9, 10 11. XII. 1931. Udział Grona i niektórych uczniów kl. VII i VIII w spisie ludności.

17. XII. 1931. Wykład dla młodzieży lekarza szkolnego P. Dr. Schmidta: O gruźlicy i jej zapobieganiu.

20. XII. 1931 do 7. I. 1932. Ferje świąteczne Bożego Narodzenia.

10. I. 1932. Udział młodzieży w uroczystem nabożeństwie i Akademji ku czci Ks. Biskupa Dr. Władysława Bandurskiego z okazji jubileuszu 25-lecia sakry biskupiej.

12. I. 1932. Przedstawienie sztuki dla młodzieży H. Zbierzchowskiego p. t. „Serce Matki".

18-19 I. 1932. Udział młodzieży gr. kat. wyznania w święcie Jordana.

21. I. 1932. Zaprowadzenie ćwiczeń śródlekcyjnych.

21. I. 1932. Udział uczniów, należących do II stopnia P. W., w charakterze obserwatorów w ostrem strzelaniu artylerji i piechoty.

30. I. 1932. Poranek ku czci Pana Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z okazji Imienin.

Zakończenie I półrocza nabożeństwem i rozdaniem świadectw półrocznych.

14. II. 1932. Uroczyste nabożeństwo na intencję Ojca św., Papieża Piusa XI, z okazji 10-lecia.

20. II. 1932. Odczyt generalnego konserwatora WR. OP. P. J. Rennera o odkryciu grobów królewskich w Bazylice wileńskiej p. t. „Kamienie mówią".

22. II. 1932. Przemówienie o Jerzym Waszyngtonie z okazji 200-letniej rocznicy urodzin.

3, 4, 5. III. 1932. Rekolekcje i Komunja św. dla uczniów Zakładu.

5. III. 1932. Zebranie sprawozdawcze Sejmiku Gminy szkolnej.

19. III. 1932. Uroczysty poranek w dniu Imienin Pana Marszałka Józefa Piłsudskiego.

23. III-4. IV. 1932. Ferje świąt Wielkanocnych.

6, 7, 8. IV. 1932. Rekolekcje dla uczniów gr. kat. wyznania.

20. IV. 1932. Udział młodzieży w odczycie z przeźroczami docenta uniwersytetu J. K. p. t. Fauna Podola dawniej, a dzisiaj.

29. IV. 5. V. 1932. Ferje świąt Wielkanocnych obrządku gr. kat.

2. V. 1932. Uroczystość szkolna z okazji przypadającego w dniu następnym święta narodowego i państwowego Trzeciego Maja.

4, 10, 12, 16. V. 1932. Udział młodzieży w wykładzie z zakresu obrony przeciwgazowej, urządzonem staraniem Kółka szkolnego L. O. P. P.

14. V. 1932. Udział młodzieży w przedstawieniu sztuki Szaniawskiego p. t. „Ptak".

Wykład p. D-ra Schmidta o znaczeniu Czerwonego Krzyża.

16. V. 1932. Udział młodzieży niższych klas w przedstawieniu Ewy Szelburg p. t. „Za siedmioma górami".

5. VI. 1932. Udział młodzieży w pochodzie propagandowym L. O. P. P.

7. VI. 1932. Wycieczka młodzieży klas III i VI do Trembowli.

9. VI. 1932. Udział młodzieży w filmie propagandowym p. t. „Lotnik"

Wycieczka młodzieży klas I i II do Zbaraża.

10. VI. 1932. Wykład inż. J. Syrka o Lotnictwie.

10-11. VI. 1932. Spowiedź i Komunja św.

13-19. VI. 1932. Wycieczka 15 uczniów do Krakowa, Wieliczki, Zakopanego i Lwowa.

23. 6. 1932. Obchód Imienin dyrektora Zakładu.

28. 6. 1932. Koniec roku szkolnego 1931/32 i rozdanie świadectw.

VII. Statystyka uczniów z końcem r. szk. 1931/32.

	W KLASIE: I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Razem
1) Liczba uczniów:									
Wpisanych na pocz. r. sz. 1931/32	54	50[1]	39	33	26	21	37	30	290[1]
W ciągu roku przybyło . .	2	1	—	—	—	2	1	1	7
W ciągu roku ubyło . .	7	6	4	3	4	4	3	1	32
Pozostało z końcem r. sz. 1931/32	49	45[1]	35	30	22	19	35	30	265[1]
2) Religija:									
Obrz. rzym.-kat. . . .	28	21[1]	13	7	12	8	19	15	123[1]
Obrz. grecko-kat. . . .	5	1	5	12	8	6	5	11	53
Ewangelicka . . .	—	1	—	1	—	—	—	—	2
Mojżeszowa . . .	16	22	17	10	2	5	11	4	87
Razem .	49	45[1]	35	30	22	19	35	30	265[1]
3) Według zamieszkania rodziców:									
Miejscowych . . .	37	34	26	15	9	4	16	12	153
Z powiatu tarnopolskiego .	1	—	2	3	4	7	3	7	27
Z okolic dalszych . .	11	11[1]	7	12	9	8	16	11	85[1]
Razem .	49	45[1]	35	30	22	19	35	30	265[1]
Dojeżdżają koleją . .	3	3	1	4	7	5	2	2	27
Dochodzą ze wsi . .	—	—	1	—	—	1	—	1	3
4) Zatrudnienie rodziców:									
Roln. więksi posiad. ponad 50 ha	1	0[1]	—	—	—	—	—	—	1[1]
Roln. średni posiadający 5-50 ha	1	4	4	—	3	1	4	15	32
Roln. małorol. posiad. poniż. 5 ha	4	—	4	10	7	5	11	—	41
Urzędnicy i oficjaliści rolni .	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Robotnicy rolni . . .	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Przemysłowcy . . .	—	2	—	—	—	—	—	—	2
Rzemieślnicy . . .	1	5	4	4	—	1	2	—	17
Urzędnicy fabryczni i przemysł.	2	—	—	—	—	—	—	1	3
Robotnicy fabryczni i przemysł.	—	1	1	—	—	—	1	—	3
Kupcy i przedsiębiorcy handl.	10	11	13	2	1	3	6	4	50
Urzędnicy handlowi i bankowi	1	1	1	—	—	1	—	—	4
Robotnicy i służba handlowa .	—	—	—	5	—	—	—	—	5
Urz. komunik. (poczta, kolej i in.)	5	3	1	—	2	—	2	—	13
Służba i robotnicy komunikacji	2	2	3	2	4	2	1	2	18
Wojskowi stopni oficerskich .	1	1	—	—	—	—	—	—	2
Wojskowi stopni niższych .	1	2	—	2	—	1	—	—	6
Wolne zawody (lek., adw. i in.)	2	2	1	1	1	—	1	1	9

	W KLASIE: I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Razem
Profesorowie i nauczyciele .	5	2	—	2	1	4	1	2	17
Urzędnicy państw. i samorząd.	6	6	2	1	2	—	2	2	21
Niżsi funkc. państw. i samorząd.	3	2	—	—	—	1	1	2	9
Duchowni obrz. gr.-kat. .	3	—	—	—	1	—	—	1	5
Wyrobnicy	—	1	—	—	—	—	1	—	2
Inne zawody . . .	1	—	—	1	—	—	1	—	3
Razem .	49	45^{1}	35	30	22	19	35	30	265^{1}
W liczbie powyższej:									
Synowie emerytów . .	4	3	1	1	3	4	5	—	21
Zupełne sieroty . . .	—	—	—	1	1	—	2	1	5
5) Według wieku:									
Urodzeni w roku 1922 . .	3	—	—	—	—	—	—	—	3
„ „ „ 1921 . .	34	1	—	—	—	—	—	—	35
„ „ „ 1920 . .	12	29^{1}	1	—	—	—	—	—	42^{1}
„ „ „ 1919 . .	—	11	20	—	—	—	—	—	31
„ „ „ 1918 . .	—	3	11	14	—	—	—	—	28
„ „ „ 1917 . .	—	1	2	3	6	—	—	—	12
„ „ „ 1916 . .	—	—	1	5	4	3	—	—	13
„ „ „ 1915 . .	—	—	—	6	2	5	6	—	19
„ „ „ 1914 . .	—	—	—	2	8	4	12	4	30
„ „ „ 1913 . .	—	—	—	—	—	4	7	3	14
„ „ „ 1912 . .	—	—	—	—	1	1	8	12	22
„ „ „ 1911 . .	—	—	—	—	—	2	1	7	10
„ „ „ 1910 . .	—	—	—	—	—	—	1	3	4
„ „ „ 1909 . .	—	—	—	—	1	—	—	1	2
Razem .	49	45^{1}	35	30	22	19	35	30	265^{1}
6) Wynik klasyfikacji z końcem roku szkolnego 1931/32.									
Ukończyli klasę:									
Z postępem bardzo dobrym .	4	4	4	3	2	2	2	2	23
„ „ dobrym . .	15	13	12	3	8	7	7	10	75
„ „ dostatecznym .	24	19^{1}	16	18	7	6	15	14	119^{1}
„ „ dostat. z zastrzeż.	4	1	1	—	2	1	3	—	12
Nie uzyskali promocji . .	2	8	2	6	3	3	8	4	36
Razem .	49	45^{1}	35	30	22	19	35	30	265^{1}

Prywatyści w wykładniku.

VIII. Statystyka egzaminów dojrzałości.

a) Eksterniści.

Termin jesienny 1931 r.

Na zasadzie zarządzenia Kuratorjum O. S. L. z dnia 14-go października 1931 r. Nr. II-7248/31 odbył się w tutejszym zakładzie przed Państwową Komisją Egzaminacyjną, zamianowaną zarządzeniem Kuratorjum O. S. L. z dnia 23 października 1931 r. Nr. II-16927/31 egzamin dojrzałości dla eksternów w terminie jesiennym 1931 r. pod przewodnictwem Dyrektora Zakładu Dominika Pytla.

Pierwsza część egzaminu odbyła się dnia 28 października 1931 r.

Część pisemna II-ej części egzaminu odbyła się w dniach 3, 4, 5, 6 i 7 listopada 1931 r.

Tematy wypracowań piśmiennych były następujące:

Z języka polskiego (do wyboru):

1) Charakterystyczne znamiona naszego piśmiennictwa po roku 1863. (Uzasadnić przykładami z natury).

2) Rozwinąć i poprzeć przykładami dwuwiersz Zaleskiego: „Mąż, po którym na ziemi tu ślad ma pozostać, od najrańszych lat bierze duchową już postać“.

3) Nasze obowiązki państwowe, jako obywateli nowobudującego się Państwa o wielkich tradycjach.

Z języka łacińskiego:

1) M. Tullius Cicero: De officiis III § 23-26.

Z języka greckiego:

1) Xenophontis Rep. Lac. VIII, 1-4.

Z matematyki:

1) Dla jakich wartości parametru b ma układ równań

$$\begin{cases} 9x^2 + 16y^2 = 576 \\ y = x + b \end{cases}$$

jedno rozwiązanie. Podać interpretację geometryczną.

2) Z marmuru wykuto ostrosłup prosty, którego podstawą jest sześciobok umiarowy. Wymierzono bok podstawy bryły $a = 0{\cdot}5$m i kąt nachylenia krawędzi bocznej do płaszczyzny podstawy kąt alfa $= 63^0\ 30'$. Obliczyć powierzchnię i ciężar tej bryły, przyjmując, że ciężar właściwy marmuru wynosi $a = 2{\cdot}7$ g/cm^3.

Z fizyki:

1) Promień światła, wpadający do naszego oka z gwiazdy Polarnej, opuścił się przed 72 laty; jak odległa jest gwiazda od ziemi?

2) 1 kg. lodu o temperaturze 0° C wrzucamy do 2 kg. wrzącej wody. Jaka będzie temperatura mieszaniny po rozpuszczeniu się lodu?

3) Ile srebra wydzieli prąd o natężeniu i = 0.5 A w czasie t = 15 min., jeżeli równoważnik elektrochemiczny miedzi q = 67 mg/A. min? Podać z opisem rysunek schematyczny przyrządu, służącego do posrebrzania przedmiotów.

Z języka niemieckiego:

1) Welcher Zusammenhang besteht zwischen Geschichte und Literatur eines Volkes?

2) Die Bedeutung der Luftschiffahrt im Kriege und im Frieden.

3) Weimar als Mittelpunkt des deutschen Geisteslebens im XVIII Jahrhundert.

Część ustna II części egzaminu odbyła się dnia 16 listopada 1931 r.

Uzyskał świadectwo dojrzałości:

1) Rösler Szani, rel. mojżeszowej, urodz. dnia 13 października 1910 roku w Tarnopolu.

Termin wiosenny 1932 r.

Na podstawie zarządzenia Kuratorjum O. S. L. z dnia 12-go marca 1932 r. Nr. II - 1507/32 odbył się w tutejszym zakładzie przed Państwową Komisją Egzaminacyjną, zamianowaną zarządzeniem Kuratorjum O. S. L. z dnia 1 kwietnia 1932 r. Nr. II.-3400/32 i z dnia 9 kwietnia 1932 r. Nr. II.-3573/32 egzamin dojrzałości dla eksternów w terminie wiosennym 1932 r. pod przewodnictwem dyrektora zakładu Dominika Pytla.

Do pierwszej części egzaminu nie zgłosił się żaden kandydat.

Część pisemna II części egzaminu odbyła się w dniach 11, 12, 13, 14 i 15 kwietnia 1932 r.

Tematy wypracowań piśmiennych były następujące:

Z języka polskiego:

1) Dzieje polskiej poezji dramatycznej.

2) Sienkiewicz jako pisarz-obywatel.

3) Rozwinąć myśl Staszica: „Najistotniejszym przymiotem obywatela jest posłuszeństwo".

Z języka łacińskiego:

1) Liv. XXII. 55.

Z języka greckiego:

1) Xenofont „Convivii C. IV. § 47-50.

Z fizyki:

1) Kula szklana wewnątrz pusta o ciężarze 345 g. pływa po wodzie, zanurzając się w niej do 3/4 swej objętości. Obliczyć objętość kuli oraz objętość jej wnętrzna, jeśli wiemy, że ciężar właściwy szkła wynosi a = 3 g/cm^3.

2) Jaką temperaturą uzyska 2.4 litra wody mającej temperaturę 4^0 C, jeśli ją przez minutę ogrzewać będziemy prądem elektrycznym o natężeniu 5 amperów, przepływającym przez przewodnik zanurzony w wodzie o oporze 40 ohmów.

3) Opisać pole magnetyczne ziemi (Rysunek).

Z matematyki:

1) Kapitał 750 zł., oddany na procent prosty, przyniósł po pewnym czasie 150 zł. dochodu.

Taki sam dochód przyniósłby ten kapitał w czasie krótszym o 1 rok, gdyby go oddano na procent wyższy o 1. Obliczyć, jak długo procentował się ten kapitał i jak wysoka była stopa procentowa.

2) W stożku prostym, w którym promień podstawy r= 4·58 dm, a kąt u wierzchołka przecięcia osiowego alfa = 71^0 24^1, wywiercono otwór walcowy, współosiowy ze stożkiem, o promieniu r = 1.97 dm.

Obliczyć objętość pozostałej bryły.

Z języka niemieckiego:

1) Goethes Verdienste um die deutsche Literatur.

2) Die Rolle der Presse im Leben der Heutzeit.

3) Mein bisheriger Lebenslauf.

Częśó ustna II części egzaminu odbyła się dnia 25 i 26 kwietnia 1932 r.

Uzyskał świadectwo dojrzałości:

1) Gardecki Bohdan, religji grecko-kat., urodzony dnia 25 grudnia 1910 r. w Tarnopolu.

b) Uczniowie tutejszego Zakładu.

Termin zimowy 1932 r.

Zwyczajny egzamin dojrzałości z uczniami tutejszego zakładu odbył się przed Państwową Komisją Egzaminacyjną, zamianowaną zarządzeniem Kuratorjum O. S. L. z dnia 5 stycznia 1932 r. Nr. II-19968/31, pod przewodnictwem dyrektora zakładu Dominika Pytla.

Część pisemna egzaminu odbyła się dnia 8, 9 i 11 lutego 1932 r.

Tematy wypracowań piśmiennych były następujące:

Z historji:

1) Idea legjonowa w dziejach Polski porozbiorowej.

2) Dwie konstytucje z r. 1791 polska i francuska i ich znaczenie ideowe.

3) W jakich kierunkach powinny zmierzać nasze usiłowania, by ugruntować mocarstwowe stanowisko Polski.

Z języka łacińskiego:

1) Plin. młodszy Listy VI 20.

Z matematyki:

1) Rozwiązać następujący układ równań:

$$\log \frac{x^2 + ^2 y}{2} = 0$$

$$10 x + y = 100$$

2) Podstawą graniastosłupa prostego jest trójkąt równoramienny, w którym znamy ramię b i kąt wierzchołkowy alfa; pobocznica tego graniastosłupa równa jest sumie jego podstaw.

Wyznaczyć objętość tej bryły. Wykonać obliczenie dla b = 15·3 dm, alfa = 72^0 16'.

Egzamin ustny odbył się dnia 18 lutego 1932 r.

Świadectwo dojrzałości otrzymali:

Brauner Izydor, religji mojżeszowej, urodzony dnia 10 lipca 1912 r. w Tarnopolu.

Kahane Jakób, religji mojżeszowej, urodzony dnia 11 lipca 1911 r. w Złoczowie, wojew. tarnopolskiem.

Termin wiosenny 1932 r.

Zwyczajny egzamin dojrzałości z uczniami tutejszego zakładu w terminie wiosennym 1932 r. odbył się przed Państwową Komisją Egzaminacyjną, zamianowaną zarządzeniem Kuratorjum O. S. L. z dnia 27 kwietnia 1932 r. Nr. II-2779/32, pod przewodnictwem dyrektora zakładu Dominika Pytla.

Część pisemna egzaminu odbyła się w dniach 9, 10 i 12 maja 1932 r.

Tematy wypracowań piśmiennych były następujące:

Z języka polskiego:

1) Kresy wschodnie Rzplitej jako źródło natchnień polskich poetów i powieściopisarzy.

2) Jakie wskazania życiowe zawierają słowa Józefa Piłsudskiego: „Być zwyciężonym i nie ulec—to zwycięstwo; zwyciężyć i spocząć na laurach — to klęska“.

3) Jaką wartość ma wychowanie fizyczne i przysposobienie wojskowe młodzieży dla Państwa Polskiego w dobie dzisiejszej?

Z historji:

1) Zagadnienia silnego rządu w dziejach Polski.

2) Wojsko polskie — jego dzieje i znaczenie w dobie obecnej.

3) Niema prawdziwej niepodległości politycznej bez niezależności gospodarczej.

Z języka łacińskiego:

1) Tacitus ann. XV.

Z matematyki:

1) Rozwiązać i sprawdzić następujący układ równań:

$$y = x^2 - 5x + 6$$
$$x - y = 2$$

Podać znaczenia geometryczne.

2) Szerokość geograficzna Lwowa $f = 49^0\ 50'$; obliczyć w jakim stosunku dzieli równoleżnik Lwowa powierzchnię całej kuli ziemskiej, gdy przyjmiemy, że promień ziemi $R = 6370$ km.

Egzamin ustny odbył się w dniach 23, 24, i 25 maja 1932 r.

Świadectwo dojrzałości otrzymali następujący abiturjenci:

1) Baczyński Andrzej, religji grecko-kat., urodzony dnia 11 grudnia 1912 r. w Zaleszczykach.

2) Baworowski Marjan, religji rzymsko-kat., urodzony dnia 17 marca 1914 r. w Białej, powiat tarnopolski.

3) Bogusławski Aleksander Stanisław, religji rzymsko-kat., urodzony dnia 20 listopada 1912 r. w Tarnopolu.

4) Buczkowski Ludwik, religji rzymsko-kat., urodzony dnia 3 września 1911 r. w Skomorochach, powiat tarnopolski.

5) Chmilewskyj Eugenjusz Włodzimierz, religji grecko-kat., urodzony dnia 6 grudnia 1911 r. w Krakowie.

6) Diakiw Bohdan, religji grecko-kat., urodzony dnia 1-go grudnia 1912 r. w Kocmaniu (Rumunja).

7) Filipczak Mieczysław Adam, religji rzymsko-kat., urodzony dnia 1 stycznia 1914 r. w Dolinie.

8) Gross Joachim Aron Izak, religji mojżeszowej, urodzony dnia 1 marca 1912 r. w Tarnopolu.

9) Miź Eugenjusz, religji grecko-kat., urodzony dnia 1 października 1912 r. w Jarczowcach, powiat zborowski.

10) Mróz Józef, religji rzymsko-kat., urodzony dnia 10 kwietnia 1912 r. w Draganówce, powiat tarnopolski.

11) Nakoneczny Józef Franciszek, religji rzymsko-kat., urodzony dnia 1 marca 1912 r. w Ihrowicy, powiat tarnopolski.

12) Partyka Kazimierz, religji rzymsko-kat., urodzony dnia 4 września 1913 r. w Ładyczynie, powiat tarnopolski.

13) Perlman Selig, religji mojżeszowej, urodzony dnia 20 maja 1912 r. w Tarnopolu.

14) Pintz Eugenjusz Henryk, religji rzymsko-kat., urodzony dnia 22 czerwca 1914 r. w Podwołoczyskach, powiat skałacki.

15) Pytel Paweł, religji rzymsko-kat., urodzony dnia 20 czerwca 1911 r. w Borkach Wielkich, powiat tarnopolski.

16) Skoropada Mikołaj, religji rzymsko-kat., urodzony dnia 19 grudnia 1911 r. w Turówce, powiat skałacki.

17) Soja Włodzimierz, religji grecko-kat., urodzony dnia 30 kwietnia 1911 r. w Szelpakach, powiat zbaraski.

18) Wachtel Salomon, religji mojżeszowej, urodzony dnia 24 czerwca 1913 r. w Rzeszowie.

19) Weinstock Dawid, religji mojżeszowej, urodzony dnia 19 grudnia 1911 r. w Tarnopolu.

20) Wyspiański Bolesław Tadeusz rel. rzym.-kat. ur. 18/II 1910 r. w Wełdzirzu.

Zestawienie

wyników zwyczajnego egzaminu dojrzałości w terminie wiosennym 1932 r.

1) Ilość uczniów kl. VIII wedle końcowej klasyfikacji	30
2) Ilość abiturjentów, b. uczniów z innych zakładów .	1
3 Ilość abitur. zdających egz. dojrzałości po raz drugi .	1
4) Z nich dopuszczono do egzaminu dojrzałości . .	28
5) Nie dopuszczono do egzaminu dojrzałości. . . .	4
6) Reprobowano na podstawie wyników piśmiennego egzaminu dojrzałości	5
7) Dopuszczono do ustnego egzaminu dojrzałości . .	23
8) Reprobowano na podstawie ustnego egzaminu dojrzałości	3
9) Otrzymało ogółem świadectwo dojrzałości . . .	20

IX. Wykaz uczniów w roku sprawozdawczym.

Uwaga: W grupie pod literą A) wymienieni są uczniowie, którzy ukończyli klasę z postępem bardzo dobrym, pod literą B) z postępem dobrym, pod literą C) z postępem dostatecznym, pod literą D) nieuzdolnieni, pod literą E) uczniowie, którzy opuścili zakład w ciągu roku szkolnego.

KLASA I. (56).

A) 1. **Brzozowski Janusz Józef**, 2. **Paszkowski Marjan**, 3. **Saphir Ludwik Marceli**, 4. **Selzer Süsskind.**

B) 5. Besen Maks, 6. Brennessel Henryk, 7. Czaczkes Herman, 8. Jakobiszyn Zbigniew Marjan, 9. Jaworski Jerzy Tadeusz, 10. Jendres Zygmunt. 11. Kowalski Stanisław Antoni, 12. Koziar Klemens, 13. Ratycz Roman, 14. Sobieszczuk Ireneusz Epifanjusz, 15. Świtkowski Janusz Lesław, 16. Tor Stefan, 17. Tuny Albert, 18. Wolfenhaut Benzion, 19. Zamojre Henryk.

C) 20. Bałaga Bennon Bronisław, 21. Bauer Jan Michał, 22. Faliński Władysław, 23. Dźwigaj Henryk Zbigniew (zastrz. z jęz. łacińskiego), 24. Held Henryk Michał, 25. Hellreich Markus, 26. Horwat Franciszek, 27. Krąpiec Mieczysław Józef, 28. Kuczer Orest Stefan, 29. Łyżniak Adam, 30. Manheim Samuel Izaak, 31. Michałowski Roman Mieczysław, 32. Olejarczyk Tadeusz Ryszard, 33. Raich Włodzimierz (zastrz. z historji), 34. Rogalski Juljan Zdzisław, 35. Rosenfeld Kuba, 36. Rychlewski Tadeusz Wiktor, 37. Sakowski Roman, 38. Schreier Karol Józef, 39. Solarski Andrzej Jan, 40. Stasik Jan Józef, 41. Szmilewski Adam Władysław (zastrz. z jęz. łacińskiego), 42. Teichholz Baruch (zastrz. z historji), 43. Walter Henryk Edward, 44. Wąchalewski Stanisław Zbigniew, 45. Weinstein Leon, 46. Weisstaub Józef, 47. Żurawik Kazimierz Bronisław.

D) 48. Procyk Jan, 49. Załubka Antoni Adam.

E) 50. Bałacki Józef Stanisław, 30. IV. 1932, 51. Kuhn Aleksander, 31. III 1932, 52. Maison Władysław Jan, 3. II. 1932, 53. Musiał Antoni, 27. XI. 1931, 54. Scharf Naftali, 1. XII. 1931, 55. Tomczuk Ludwik, 26. IX 1931, 56. Topolnicki Roman, 6. II. 1932.

KLASA II. (51[1]).

A) 1. **Fritz Ryszard Mieczysław**, 2. **Rzepnijski Jerzy Artemi**, 3. **Stern Henryk**, 4. **Tarnawski Stanisław Kazimierz**,

B) 5. Ast Bernard, 6. Chuderski Aleksander Walery, 7. Czereda Tadeusz, 8. Eichen Emil Karol, 9. Gelber Zygmunt, 10. Gorczyński Jan Kazimierz, 11. Hertman Dawid, 12. Klahr Schaje, 13. Marzec Zygmunt, 14. Moszkowicz Szymon, 15. Parill Markus, 16. Schwarz Moszeh, 17. Tomaszewski Wiesław.

C) 18. Boszkiewicz Józef Mieczysław, 19. Daum Oskar, 20. Karausz Żarko, 21. Katzner Erich, 22. Klein Herman, 23. Koffler Ludwik Marjan, 24. Krell Michał, 25. Kritz Abraham, 26. Kurz Moses, 27. Pinc Stanisław Franciszek, 28. Samborski Rudolf Kazimierz, 29. Skibiński Szczepan, 30. Solarski Juljusz Antoni Tomasz (zastrz. z matematyki), 31. Szatkowski Janusz Kazimierz, 32. Szächter Lipe, 33. Teiber Robert Maksymiljan, 34. Thumim Asriel, 35 Walter Stanisław Marjan, 36. Wychrysta Tadeusz Ludwik, 37. Zuckermann Jakób Chaim, 38. Koźmiński Stefan (pryw.).

D) 39. Dyjuk Józef Eugenjusz, 40. Gałandzi Samuel, 41. Krupa Mieczysław Marjan, 42. Oskroba Bronisław Tadeusz, 43. Sambor Tadeusz Ferdynand, 44. Vogel Markus, 45. Weinstein Mojżesz Salomon, 46. Chmurko Eustachy.

E) Hawle Marjan, 16. II. 1932, 48. Kupferwasser Dawid, 30. IV. 1932, 49. Pączek Grzegorz, 12. IX. 1931, 50. Ruszkowski Kazimierz, 1. XII. 1931, 51. Schorr Selig Juda, 30. IV. 1932, 52. Wowk Mirosław, 10. II. 1932.

KLASA III. (39).

A) 1. **Bieler Herman,** 2. **Hucajluk Orest,** 3. **Perlman Seweryn,** 4. **Sławny Kazimierz.**

B) 5. Auerbach Markus, 6. Bryk Henryk Franciszek, 7. Gliński Roman, 8. Günsberg Simon, 9. Heś Michał, 10. Huculak Adam Zdzisław, 11. Jaroszewski Adolf Albert, 12. Knopfholz Jakób Alchrejsz, 13. Nakoneczny Władysław, 14. Szałak Grzegorz, 15. Wigórski Antoni, 16. Wróbel Jan.

C) 17. Blatter Izrael, 18. Brumm Jehuda, 19. Chmielewski Zenon Orest, 20. Czaczkes Hirsch, 21. Frauenglas Juljusz, 22. Koffler Edward, 23. Köppel Herman, 24. Liebergall Abraham, 25. Pawliszyn Bolesław Kasper, 26. Sass Phöbus, 27. Sąsiadek Tadeusz, 28. Szkwarkowski Wilhelm, 29. Szmorąg Franciszek, 30. Teiber Rubin, 31. Teichholz Franciszek, 32 Teichholz Salomon (zastrz. z jęz. polskiego), 33. Zaremba Edmund.

D) 34. Kohut Jarosław, 35. Sternberg Markus.

E) 36. Czornomaz Daniel, 18. II. 1932, 37. Fieglar Alojzy Jakób, 25. IX. 1931, 38. Paszkowski Bohdan Jarosław, 18 XI. 1931, 39. Surówka Kazimierz, 31. I. 1932, 40. Wons Oleg, 10. IX. 1931, 41. Wowk Michał, 18. II. 1932,

KLASA IV. (33)

A) 1. **Bełza Michał**, 2. **Pytel Adam Hieronim Marjan**, 3. **Tutkaluk Roman Stefan.**

B) 4. Frauenglas Izrael, 5. Lehrer Boruch, 6. Sydor Paweł.

C) 7. Atamaniuk Piotr, 8. Berkowicz Joachim, 9. Boszkiewicz Tadeusz, 10. Dörn Wilhelm Franciszek Józef, 11. Fleischfarb Samuel Wolf, 12. Futujma Stefan, 13. Gelber Maksymiljan, 14. Grochowski Jan, 15. Gruberg Izak, 16. Koblański Józef, 17. Kossowski Eugenjusz, 18. Lewicki Piotr, 19. Marbach Bernard, 20. Pricak Emil, 21. Robak Bohdan, 22. Schmirer Izak, 23. Teitelbaum Moritz, 24. Wolfenhaut Maks.

D) 25. Dackowski Bohdan, 26, Drohobycki Włodzimierz, 27) Łypka Bazyli, 28. Pikholz Stanisław Józef, 29. Szczerbań Roman Stefan, 30. Zulak Wasyl.

E) 31. Liszczyński Mirosław, 31 X. 1931, 32. Stelmach Maksym, 1. XII. 1931, 33. Tryjuda Grzegorz, 22. X. 1931.

KLASA V. (26)

A) 1. **Hass Jerzy Antoni**, 2. **Kita Adolf.**

B) 3. Dobrucki Aleksander, 4. Jasiński Aleksander, 5. Maison Adam Leonard, 6. Majka Grzegorz, 7. Olender Franciszek, 8. Procyk Józef, 9. Wereszczak Juljan, 10. Winter Emanuel.

C) 11. Blatt Dawid, 12. Chudzij Eugenjusz, 13. Kaszuba Jan, 14. Porębski Władysław Piotr, 15. Procyk Andrzej, 16. Paczowski Włodzimierz (zastrz. z jęz. polskiego), 17. Pietrasz Jan (zastrz. z jęz. niemieckiego), 18. Solowodziński Włodzimierz, 19. Tyczyński Felicjan Józef,

D) 20. Przewięda Adam, 21. Runiewicz Jan Kazimierz, 22. Terlecki Włodzimierz.

E) 23. Batkowski Konstanty Jan, 30. IV. 1932, 24. Czornyj Tadeusz, 18. IV. 1932, 25. Horbatyj Jarosław, 12. III 1932, 26. Wychrysta Józef Zygmunt, 24. XI. 1931.

KLASA VI. (23)

A) 1. **Białowąs Mikołaj**, 2. **Eisenberg Salomon.**

B) 3. Buczkowski Adolf, 4. Diakiw Roman, 5. Dziedzic Ignacy, 6. Leśniowski Jan Bolesław, 7. Łajdziak Michał, 8. Waltuch Samuel, 9. Połotnianka Mirosław.

C) 10. Batkowski Władysław, 11. Borkowski Roman, 12. Köppel Aleksander Maurycy, 13. Krzyszowski Marjan Kazimierz, 14. Krzyżanowski Adam (zastrz. z jęz. greckiego), 15. Łysyj Włodzimierz Longin, 16. Teitelbaum Natan.

D) 17. Dzięgała Michał, 18. Matuszkiewicz Roman, 19. Steiger Mozes.

E) 20. Antoniszyn Włodzimierz Eustachy, 13. IV. 1932, 21. Biskupski Stanisław, 6. IV. 1932, 22. Dolny Teofil, 16. IX. 1931, 23. Jaciuk Władysław, 7. XII. 1931.

KLASA VII. (38)

A) 1. **Kostrakiewicz Edward Michał**, 2. **Weitz Jachiel.**

B. 3. Dunajewski Kazimierz, 4. Kamiński Antoni, 5. Kozieł Aleksander, 6. Kromp Mieczysław, 7. Saphier Mozes, 8. Tustanowski Roman, 9. Zaborski Roman.

C) 10. Babczyszyn Marcin, 11. Grubiak Tadeusz, 12. Ginsberg Pinches (zastrz. z jęz. polskiego), 13. Isserles Izrael, 14. Iwanków Demjan, 15. Kazik Karol, 16. Kisiel Marjan, 17. Łomnicki Aleksander, 18. Martynów Włodzimierz, 19. Mazurek Jan, 20. Melnyczuk Longin, 21. Mełech Zenobjusz, 22. Morks Natan, 23. Niwes Juljusz (zastrz. z jęz. polskiego), 24. Paliświat Paweł, 25. Skorupski Włodzimierz, 26. Tomczuk Michał, 27. Winikur Ferdynand (zastrz. z jęz. polskiego).

D) 28. Czaykowski Zenon Eugenjusz Włodzimierz, 29. Góral Bolesław, 30. Grubiak Franciszek, 31. Laufer Efroim, 32. Rybotycki Jan, 33. Silberman Samuel, 34. Steinhauer Adolf, 35. Zuckerkandel Baruch Markus.

E) 36. Baras Moritz, 10. II. 1932, 37. Olech Adam, 31. X. 1931, 38. Sokołowski Hieronim, 31. III. 1932.

KLASA VIII. (31).

A) 1. **Pytel Paweł**, 2. **Wachtel Salomon.**

B) 3. Baczyński Andrzej, 4. Baworowski Marjan, 5. Bogusławski Aleksander Stanisław, 6. Filipczak Mieczysław Adam, 7. Gross Joachim Aron, 8. Mróz Józef, 9. Partyka Kazimierz, 10. Pintz Eugenjusz Henryk, 11. Skoropada Mikołaj, 12. Weinstock Dawid.

C) 13. Buczkowski Ludwik, 14. Chmilewskij Eugenjusz Włodzimierz, 15. Diakiw Bohdan, 16. Gereta Włodzimierz, 17. Góralski Jan, 18. Miź Eugenjusz, 19. Nakonieczny Józef Franciszek, 20. Perlman Selig, 21. Ratycz Borys, 22. Rokicki Eustachy Stanisław, 23. Rybak Jarosław Bazyli, 24. Soja Włodzimierz, 25. Sokił Tadesz, 26. Wyspiański Bolesław Tadeusz.

D) 27. Radaczyński Tadeusz, 28. Wojtuś Jan, 29. Szczurko Emiljan, 30. Wynnyckyj Jarosław.

E) Stadnyk Roman, 12. IV. 1932.

W Tarnopolu, dnia 28 czerwca 1932 r.

Dyrektor:

Dominik Pytel.

Wykaz podręczników szk. na r. szk. 1932/33.

Klasa II.

Religja rz.-kat.: Szydelski-Thullie, Opowiadanie bibl. katechetyczne T. II.

Religja mojż.: II ks. Mojżesza.

J. polski: J. Balicki i St. Maykowski, Będziem Polakami. Lehr-Sławiński i Kubiński, Gramatyka języka polskiego.

J. łaciński: Frączkiewicz-Bednarowski, Druga książka łacińska 1929. Samolewicz-Jus, Gramatyka łacińska, cz. I. 1929.

J. niemiecki: Jakóbiec i Leonhardt, Pierwsza książka do nauki jęz. niemieckiego.

Historja: Dąbrowski Jan, Opowiadania z dziejów ojczystych cz. II.

Geografja: Romer Eug. i M. Polaczkówna, Pogadanki krajoznawcze. A. Nałkowska, Geografja cz. III.

Przyrodoznawstwo: Hubert S. i Strycharski I., Z życia zwierząt, cz. I. Ptaki. Dr. Józef Rostafiński, Botanika na klasy niższe.

Matematyka: Banach S., Sierpiński W. i Stożek W., Arytmetyka i geometrja dla kl. II. szkół średnich.

Klasa III.

Religja rz.-kat.: Szydelski-Thullie, Opowiadania bibl. katechetyczne T. III.

Religja mojż.: N. Szyper, Hist. biblijna cz. II i III.

J. polski: J. Balicki i St. Maykowski, „Miej serce“. Lehr-Spławiński i Kubiński, Gram. jęz. polskiego, jak w kl. II.

J. łaciński: Dr. Jerzy Kowalski, Czytania łacińskie 1931. Szczepański i Pilch, Ćwiczenia polsko-łacińskie, wyd. II. 1926. Samolewicz-Sołtysik, Gramatyka łacińska, Składnia wyd. XV. Szczepański, Kultura klasyczna.

J. niemiecki: Jak w kl. II cz. II.

Historja: Dąbrowski Jan, Opowiadania z dziejów ojczystych, cz. III.

Geografja: Lubicz-Majewski, Krótka geografja powszechna, cz. II.

Przyrodoznawstwo: Bez podręcznika.

Arytmetyka: Banach S., Sierpiński W. i Stożek W., Arytmetyka i geometrja dla kl. III szkół średnich.

Klasa IV.

Religja rz.-kat.: Jougan, Liturgika.

Religja mojż.: Dr. Bałaban, Hist. i literatura żydowska, cz. I.

J. polski: Próchnicki-Wojciechowski, „Wypisy polskie" T. IV. Sienkiewicz, Ogniem i mieczem, Mickiewicz, Grażyna.

J. łaciński: Dr. Jerzy Kowalski, Czytania łacińskie, 1931. Szczepański i Pilch, Ćwiczenia polsko-łacińskie, wyd. II 1926. Parandowski, Mitologja. Gram. i Kult. jak w kl. III.

J. grecki: Golias M., Wstępna nauka jęz. greckiego, wyd. 2. Fiderer E., Gramatyka jęz. greckiego.

J. niemiecki: Jak w kl. II cz. III.

Historja: Dąbrowski Jan, Opowiadania z dziejów starożytnych.

Geografja: Stanisław Sobiński, Geografja Rzeczypospolitej Polskiej.

Matematyka: J. Mihułowicz, Podręcznik algebry dla kl. IV. A. Łomnicki, Geometrja elem. cz. I.

Klasa V.

Religja rz.-kat.: Gadowski, Historja kościoła T. I.

Religja mojż.: Jak w kl. IV.

J. polski: Wojciechowski, Wypisy polskie dla szkół średnich. Mickiewicz, Pan Tadeusz, Fredro, Zemsta.

J. łaciński: Sallustius Crispus, De coniuratione Catilinae, opr. A. Rappaport, 1929. Sallustius Crispus, Bellum Ingurthinum, opr. A. Rappaport, 1929. Szczepański, Wybór mów Cycerona cz. I., wyd. III. 1927 i cz. II. wyd. III. 1930. Kruczkiewicz, Słownik łacińsko-polski. Gram. i Kult. jak w kl. III.

J. grecki: M. Golias, Wstępna nauka jęz. greckiego, wyd. II. 1931. Fiderer, Szkolna gramatyka jęz. greckiego, cz. I. wyd. VII. 1927. Dr. A. Bednarowski, Wybór dzieł Ksenofonta, 1929. Kultura klas. jak łać. Gram. jak w kl. IV.

J. niemiecki: Jakóbiec i Leonhardt, Deutschland und die Deutschen, cz. I. Jahner, Deutsche Gramatik 1930.

Historja: Dr. Jan Dąbrowski, Historja powszechna, tom II, Wieki średnie.

Geografja: Tadeusz Radliński, Geografja Europy.

Matematyka: J. Mihułowicz, Podręcznik algebry dla kl. V. A. Łomnicki, Geometrja elem. cz. I.

Klasa VI.

Religja rz.-kat.: Gadowski, Historja kościoła T. II.

Religja mojż.: Bałaban, Historja i literatura żydowska cz. II.

J. polski: K. Wojciechowski i J. Chrzanowski, Wypisy polskie cz. I. wyd. VI.

J. łaciński: Szczepański, Wybór z pism filozoficznych Cycerona,

wyd. III. 1929. Wergiljusz, Wybór z dzieł, opr. Sinko, wyd. III. 1930. Słownik jak w klas. V. Gramatyka i Kultura jak w kl. IV.

J. grecki: Homer, Odysseja w wyborze, wyd. St. Witkowski 1927. Homer, Iljada, opr. A Rappaport 1927, Rappaport, Słownik grecko-polski do wyboru z pieśni Homera 1932. Kultura i gramatyka jak w kl. IV.

J. niemiecki: Jak w kl. V cz. II. Gramatyka jak w kl. V.

Historja: Czesław Nanke, 1) Historja nowożytna, 2) Wypisy do dziejów nowożytnych.

Przyrodoznawstwo: Tołwińska M, Wiadomości z anatomji i fizjologji. Domaniewski J. i Kołodziejczyk J., Podręcznik do nauki przyrody na IV kl. gimn. human. Firewicz J. i Firewiczowa J., Zbiór ćwiczeń zootomicznych dla uczniów szkół średnich.

Matematyka: J. Mihułowicz, Podręcznik algebry dla kl. VI. A. Łomnicki, Geom. elem. cz I. Wojtowicz Wł., Tablice matemat. fizycz. czterocyfrowe.

Klasa VII.

Religja rz.-kat.: Sieniatycki, Dogmatyka.

Religja mojż.: Jak w kl. VI.

J. polski: M. Kridl, Literatura polska wieku XIX. cz. I i III.

J. łaciński: Liwjusz, Dzieje rzymskie, opr. Jędrzejowski-Rappaport 1930. Sinko, Poezje Horacjusza wyd. III. 1929. Gram. jak w kl. III. Kultura i słownik jak w kl. V.

J. grecki: Platon, Apologja-Laches, opr. Jędrzejowski-Rappaport 1927. Platon, Kryton-Rzeczpospolita, opr. Jędrzejowski-Rappaport 1927. Węclewski, Słownik grecko-polski. Kultura i gram. jak w kl. IV.

J. niemiecki: Jakóbiec, Das Deutschtum cz. I. Goethe: Hermann u. Dorothea (wyd. Gayczaka).

Historja: Czesław Nanke, 1) Historja nowoczesna, 2) Wypisy do dziejów nowoczesnych.

Matematyka: J. Mihułowicz, Podręcznik algebry dla kl. VII. A. Łomnicki, Trygonometrja.

Fizyka: Tomaszewski-Kawecki, Czajkowski, fizyka I.

Klasa VIII.

Religja rz.-kat.: Lubelski, Etyka.

Religja mojż.: Bałaban, Hist. i literatura żydowska cz. III.

J. polski: M. Kridl, Literatura polska wieku XIX cz. III. i następne.

J. łaciński: Tacyta, Wybór dzieł wyd. II. opr. St. Pilch 1925. Gram. jak w kl. III. Kult. klas. i słownik jak w kl. V.

J. grecki: Eurypides, Medea opr. Smolka 1912. Demostenes,

Wybór mów, wyd. Wotke i Schmidt, wyd. V. 1923. Kult. i gram. jak w kl. IV. Słownik jak w kl. VII.

J. niemiecki: Jakóbiec, Das Deutschtum, cz. II. Grillparzer, Sappho.

Historja: A. Sobiński, Geografja Polski. Pazdro-Bujak, Polska współczesna.

Matematyka: Jak w klasie VII.

Fizyka: Tomaszewski-Kawecki, Czajkowski, Fizyka cz. II.

Proped. filozofji: Sośnicki K., Zarys logiki, wyd. 2. Witwicki Wł., Zarys psychologji.

KONKURS.

Zarząd Bursy Polskiej im. Maurycego Maciszewskiego w Tarnopolu, ul. Lelewela l. 4, ogłasza na rok szkolny 1932/33 konkurs na 50 miejsc wychowanków w bursie. Podania podpisane przez rodziców względnie opiekunów należy wnosić do Zarządu Bursy Polskiej najdalej do 30 czerwca b. r.

Do podania należy dołączyć:

1) ostatnie świadectwo szkolne,

2) zobowiązanie rodziców lub opiekunów regularnego uiszczania opłaty w wysokości 55 zł. miesięcznie,

3) wpisowe 10 zł., które będą zwrócone w razie odmownego załatwienia,

4) korespondentkę z dokładnym adresem na odpowiedź.

Podania mogą wnosić uczniowie wszystkich szkół średnich w Tarnopolu, mający przynajmniej dobre zachowanie i postęp dostateczny w nauce. Pierwszeństwo mają w równych warunkach dotychczasowi wychowankowie bursy i uczniowie gimnazjów.

Przyjęci uczniowie mają się zgłosić do bursy w towarzystwie rodziców lub opiekunów najwcześniej w przeddzień rozpoczęcia roku szkolnego i przywieźć ze sobą: 1) żelazne łóżko, 2) siennik z słomą, 3) poduszkę, 4) kołdrę, 5) własny nóż, widelec i łyżkę, 6) garnuszek półlitrowy; nadto w myśl rozp. W. R. i O. P. z dnia 15 listopada 1927 r. Nr. I-20129/27 conajmniej:

1) dwie zmiany bielizny pościelowej, 2) 4 zmiany bielizny osobistej, 3) cztery ręczniki, 4) mydło, 5) grzebień, 6) szczoteczkę i proszek lub pastę do zębów, 7) kubek na wodę do ust, 8) szczoteczkę do paznogci, 9) dwie szczotki i pastę do obuwia, 10) szczotkę do ubrania, 11) pantofle nocne, 12) woreczek na brudną bieliznę.

Wszyscy wychowankowie otrzymują jednakowe nakrycia na łóżka za zwrotem 20 zł., spłacanych w 4 równych, miesięcznych ratach od 1 września b. r.

W Tarnopolu, dnia 20 czerwca 1932 r.

